

ĀRPUS FORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS APGŪTĀS PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES NOVĒRTĒŠANA

**METODISKIE IETEIKUMI
IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒM UN
EKSAMINĀCIJAS CENTRIEM**

ieguldījums tavā nākotnē

ĀRPUS FORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS APGŪTĀS PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES NOVĒRTĒŠANA

Metodisko ieteikumu autori

Metodisko ieteikumu izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana” izstrādes darba grupa: **Guntars Loba, Kristīne Strūberga, Ivans Jānis Mihailovs, Nadīne Valdmāne.**

Darba grupas vadītājs **Māris Stinkulis.**

Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” Vienošanās: Nr. 2010/0274/1DP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001.

Latvijas Darba devēju konfederācija

Izglītības kvalitātes
valsts dienests

Valsts izglītības
satura centrs

Valsts izglītības
attīstības aģentūra

Par šī izdevuma saturu pilnībā atbild Izglītības kvalitātes valsts dienests.

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz ESF projektu „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” obligāta.

Anotācija

Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem (turpmāk – metodiskie ieteikumi) izstrādāti Valsts izglītības attīstības aģentūras īstenotā Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.1.1.1. apakšaktivitātes projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (turpmāk – projekts) ietvaros. Izglītības kvalitātes valsts dienests kā projekta sadarbības partneris īstenoja vienu no projektā plānotajiem sasniedzamajiem mērķiem, kas paredzēja 80 personām nodrošināt profesionālās kvalifikācijas atzišanu, novērtējot ārpus formālās izglītības iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences. Šī aktivitāte veicināja neformālās izglītības rezultātu novērtēšanas popularizēšanu sabiedrībā.

Metodiskie ieteikumi paredzēti akreditētām profesionālās izglītības iestādēm un akreditētiem eksaminācijas centriem, kuri īsteno ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu.

Metodisko ieteikumu mērķis ir veicināt vienotu izpratni par profesionālās kompetences novērtēšanas procesa kvalitatīva nodrošinājuma principiem, iesaistīto pušu tiesībām un pienākumiem.

Metodiskie ieteikumi ir izstrādāti, sistematizējot profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām aktuālos jautājumus, un saturiski veidoti atbilstoši normatīvajos aktos noteikto un profesionālās kompetences novērtēšanas procesā paredzēto darbību secībai.

Nobeigumā apkopoti secinājumi par neformālās izglītības atzišanas un novērtēšanas sistēmiska procesa ieviešanas un īstenošanas kopsakarībām.

Pielikumā pievienotās veidlapas izstrādātas profesionālās kompetences novērtēšanas institūciju darbam ar pretendentiem un informācijas iesniegšanai Izglītības kvalitātes valsts dienestā.

Terminu skaidrojums

Formālā izglītība – sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments (*Izglītības likums*).

Ikdienēja mācīšanās – mācīšanās, kas notiek ikdienā saistībā ar darbu, ģimenes dzīvi vai brīvo laiku, un tā nav organizēta vai strukturēta mērķu, laika vai mācīšanās atbalsta ziņā (*Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumi par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu*).

Interesu izglītība – personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības (*Izglītības likums*).

Izglītība – sistematizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas process un tā rezultāts. Izglītības process ietver mācību un audzināšanas darbību. Izglītības rezultāts ir personas zināšanu, prasmju un attieksmju kopums (*Izglītības likums*).

Konsultants – akreditētas izglītības iestādes vai akreditēta eksaminācijas centra atbildīgā persona ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanai.

Mācīšanās rezultātu validēšana – pilnvarotas struktūras īstenots process, kurā tiek apstiprināts, ka indivīds ir sasniedzis mācīšanās rezultātus, kas noteikti profesiju standartā (*Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumi par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu*).

Neformālā izglītība – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība (*Izglītības likums*).

Neformālā un ikdienējā mācīšanās – Eiropas Padomes dokumentos pieņemtā un lietotā terminoloģija (angļu valodā – *non-formal and informal learning*) ārpus formālās izglītības sistēmas īstenoto mācīšanās aktivitāšu definēšanai. Šis vispārīgais termins ietver gan plānveidīgu un organizētu mācību procesu, gan arī neplānotu un neorganizētu personas pašizglītošanās procesu.

Neformālā mācīšanās – mācīšanās, kas notiek plānotu nodarbību veidā (mācīšanās mērķu un laika ziņā) un kurā tiek sniegts noteikta veida mācīšanās atbalsts (piemēram, studenta un pasniedzēja kontakts); tās var būt programmas, kurās sniedz darbam nepieciešamās prasmes, novērš pieaugušo analfabētismu un veicina to, lai pamatizglītību iegūtu tie, kas priekšlaicīgi pametuši mācības; ļoti bieži neformālā mācīšanās ietver uzņēmumā veiktu apmācību, ar kuras palīdzību uzņēmumi atjaunina un uzlabo savu darbinieku prasmes, piemēram, IKT prasmes, strukturētu mācīšanos tiešsaistē (piemēram, izmantojot atvērto izglītības resursus) un kursus, ko saviem biedriem, mērķgrupām vai plašākai sabiedrībai organizē pilsoniskās sabiedrības organizācijas (*Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumi par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu*).

Pašizglītība – ārpus izglītības iestādes iegūta izglītība (*Izglītības likums*).

Pieaugušo izglītība – personu daudzveidīgs izglītošanas process, kas cilvēka mūža garumā nodrošina personības attīstību un konkurētspēju darba tirgū (*Izglītības likums*).

Profesionālā kompetence – profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā (*Profesionālās izglītības likums*).

Profesionālās kompetences apguve ir iespējama formālās izglītības sistēmas ietvaros, kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas.

Profesijas standarts – nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas prasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences (*Profesionālās izglītības likums*).

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija – akreditēta izglītības iestāde vai akreditēts eksaminācijas centrs, kam Izglītības kvalitātes valsts dienests ir deleģējis veikt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu.

Pretendents – persona, kura vēlas, lai novērtē tās ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci.

Saturs

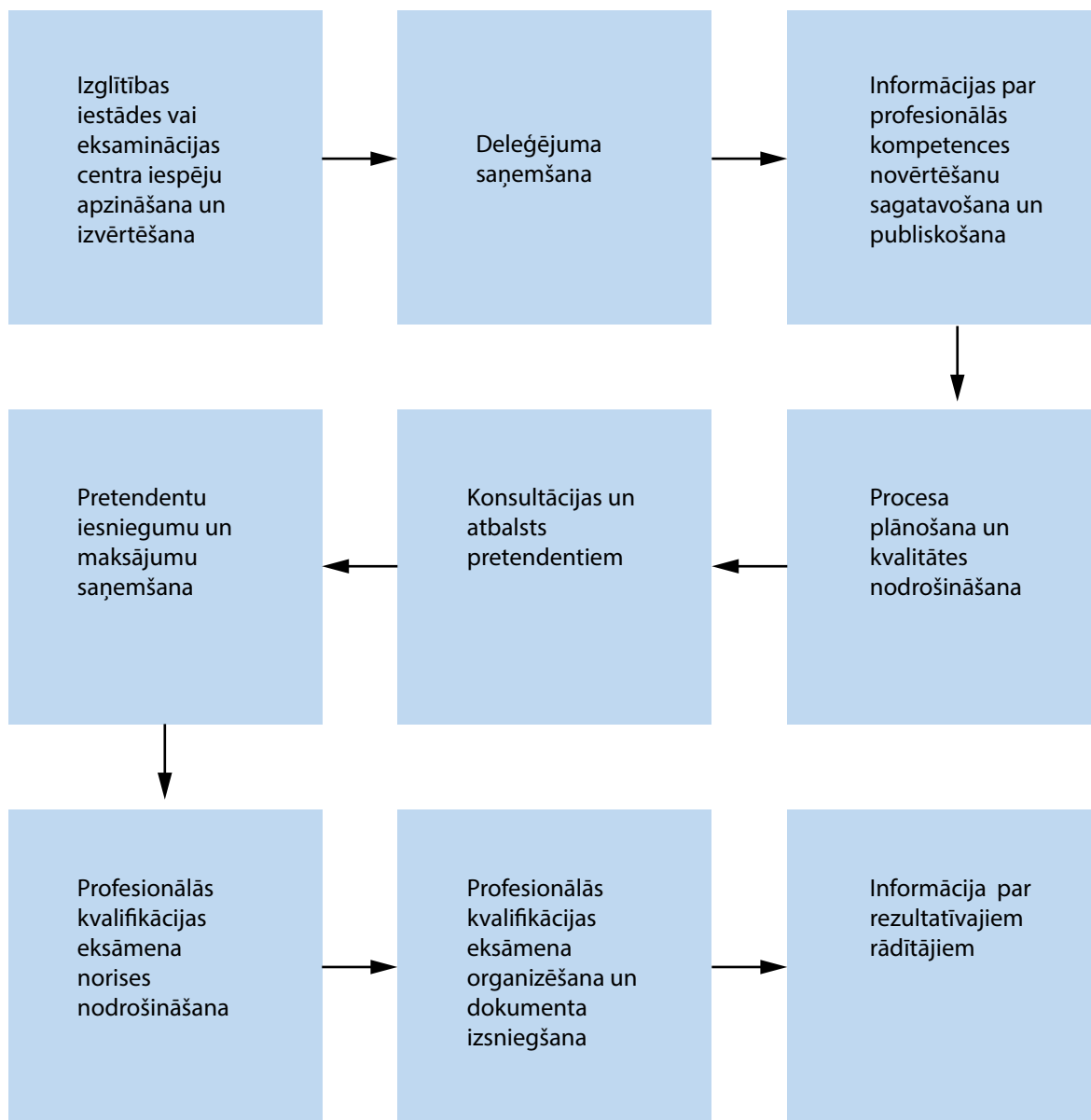
Terminu skaidrojums	4
Ievads	6
Neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu atzišana un novērtēšana	8
Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti par neformālās izglītības novērtēšanu.....	11
Profesionālās kompetences novērtēšana	12
Informācija sabiedrībai.....	14
Darbs ar pretendentu	18
Profesionālās kompetences noteikšanas metodes	21
Profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšana	24
Profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātu analīze.....	30
Nobeigums.....	32
Izmantotie avoti.....	34
Pielikumi	35

Ievads

Izglītības kvalitātes valsts dienests (turpmāk – kvalitātes dienests) kopš 2011. gada nodrošina un koordinē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas (turpmāk – profesionālās kompetences novērtēšana) organizēšanu Latvijā. Īstenojot šo uzdevumu, ir jāievieš procedūra, kas palīdzētu panākt iespējami kvalitatīvāku un efektīvāku profesionālās kompetences novērtēšanas procesā iesaistīto pušu sadarbību, kā arī nodrošināt individuālu attieksmi pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanai. Latvijā profesionālās kompetences novērtēšanas sistēmas izveides pamatā bija 2005.–2007. gada īstenotā Nacionālās programmas projekta „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai” ietvaros izstrādātā „*Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodika*”. Tajā aprakstīti divi iespējamie modeļi neformālās izglītības atzīšanai un novērtēšanai, kas balstīti uz personas profesionālo kompetenču identificēšanu un apliecinājumu, novērtēšanas procedūru un profesionālās kvalifikācijas apliecināšanas dokumenta iegūšanu. Metodikas pirmais modelis paredzēja pretendenta profesionālās kompetences pašvērtējumu un tā izvērtēšanu, dokumentu iesniegšanu un profesionālās kompetences pārbaudījuma organizēšanu pretendenta. Otrais modelis līdzīgi pirmajam paredzēja pretendenta profesionālās kompetences apliecinājumu un tā izvērtēšanu, papildus nosakot iespēju profesionālās kompetences daļējai atzīšanai un nepieciešamo pārbaudījumu noteikšanai. 2009. gada 16. septembrī Ministru kabinets pieņēma rīkojumu Nr. 629 „Par koncepciju „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā””. Metodikā piedāvātie modeļi daļēji tika izmantoti par pamatu normatīvo aktu izstrādei un sasaistei ar Latvijas Republikas izglītības sistēmu, paredzot pretendenta profesionālās kompetences pārbaudi atbilstoši profesijas standartam un nosakot institūcijas, kas organizē un veic profesionālās kompetences novērtēšanu.

Pēdējo piecu gadu laikā kvalitātes dienestā un izglītības iestādēs ir uzkrāta daudzveidīga pieredze, organizējot pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanu. Ņemot vērā apsvērumu, ka galvenā procesā iesaistītā puse ir pretendents, ir īstenota profesionālās kompetences novērtēšanas popularizēšana sabiedrībā, veidoti modeļi izglītības iestāžu sadarbībai ar pretendentiem, meklēti risinājumi dažādu situāciju gadījumos. Pieredzes apmaiņai starp profesionālās kompetences novērtēšanā iesaistītajām pusēm tika organizēti četri semināri, regulāri apkopota statistika par pretendentu konsultācijām un iegūtajām profesionālajām kvalifikācijām, analizēta pretendenta un darba devēju motivācija profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma izmantošanai.

Apkopojot esošo informāciju, ir izstrādāti metodiskie ieteikumi akreditētām izglītības iestādēm un akreditētiem eksaminācijas centriem profesionālās kompetences novērtēšanas procesa darbību nodrošinājumam atbilstoši piedāvātajai shēmai:

Neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu atzīšana un novērtēšana

Eiropas Padomes dalībvalstu valdību pārstāvju 2004. gada 18. maija sanāksmē vienojās par kopējiem principiem neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanai¹. Šie principi noteica galvenos jautājumus, kam ir būtiska nozīme neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanas metožu attīstībai un īstenošanai dalībvalstīs. Balstoties uz tiem, 2009. gadā Eiropas profesionālās izglītības attīstības centrs (CEDEFOP) izstrādāja neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanas pamatnostādnes², kas paredzētas objektīva neformālās izglītības rezultātu atzīšanas procesa ieviešanai. Pamatnostādnes noteikts, ka neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu novērtēšanā jāiesaista vērtētāji, kas ir kompetenti speciālisti konkrētajā nozarē, novērtējumam jābūt taisnīgam, objektīvam un jānovērš iespējamās interešu konfliktsituācijas. Apkopojot dažādu valstu pieredzi neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanā, 2012. gadā tika izstrādāti Eiropas Padomes ieteikumi neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai³ jeb sistēmiska procesa nodrošināšanai. Ieteikumos dalībvalstīm aplūkoti iepriekš izstrādāto principu un vadlīniju ieviešanai veicamie pasākumi un to nodrošinājums attiecībā uz neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanas procesā iesaistītajām pusēm. Tajos definēti arī galvenie principi neformālās izglītības rezultātu atzīšanas procesa ieviešanai un nodrošināšanai dažādās mērķa grupās.

Būtiskākie neformālās izglītības atzīšanas nodrošinājuma principi:

- **personas tiesības** – neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanai jābalstās uz katra cilvēka brīvprātības principu. Vērtēšanai jābūt visiem pretendentiem vienādi pieejamai un pret visiem jābūt vienādi attieksmei. Jāievēro cilvēka privātums un tiesības;
- **iesaistīto pušu pienākumi** – saskaņā ar savām tiesībām, pienākumiem un kompetencēm iesaistītajām pusēm jāizveido neformālās un ikdienējās mācīšanās novērtēšanas process, kurā jāietver atbilstoši kvalitātes nodrošināšanas mehānismi. Iesaistītajām pusēm jānodrošina pretendentiem konsultācijas, ieteikumi un informācija par šo procesu;
- **uzticība** – neformālās un ikdienējās mācīšanās vērtēšanas procesiem, kārtībai un kritērijiem jābūt godīgiem, caurspīdīgiem un balstītiem uz kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem;
- **ticamība un tiesiskums** – neformālās un ikdienējās mācīšanās novērtēšanas procesā jāievēro iesaistīto pušu juridiskās intereses un jānodrošina to vienlīdzīga piedalīšanās procesā.

Neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanas pamatnostādnes paredzēts:

- skaidri definētas vajadzīgās kompetences profesiju standartos (ko vērtēt?);
- skaidri noteikti vērtēšanas kritēriji un metodes (kā vērtēt?);
- brīvi pieejama informācija par vērtēšanas procedūru (cik maksā, cik ilgs laiks vajadzīgs?);
- skaidri definēti noteikumi vērtētāju atlasei (kas vērtēt?).

Neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu validēšanas procesa posmi:

- personas mācīšanās rezultātu APZINĀŠANA;
- personas mācīšanās rezultātu DOKUMENTĒŠANA;
- personas mācīšanās rezultātu NOVĒRTĒŠANA;
- personas mācīšanās rezultātu APLIECINĀŠANA, kas kalpo par pamatu daļējai vai pilnai kvalifikācijas iegūšanai.

Neformālā un ikdienējā mācīšanās mūsdienās kļūst par neatņemamu mūžizglītības sastāvdaļu. Personas pilnveidošanas un attīstības veicināšanai Eiropas kopiena 2006. gadā ir izvirzījusi astoņas galvenās mūžizglītības kompetences⁴:

1 Eiropas kopējie principi neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanai (European Commission. Common European principles for identification and validation of informal and non-formal learning. – Brussels : European Commission, 2004.).

2 Eiropas pamatnostādnes neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanai un novērtēšanai (European guidelines for validating non-formal and informal learning - European Centre for the Development of Vocational Training (2009)).

3 Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumi par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01).

4 Eiropas parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK).

1. saziņa dzimtajā valodā;
2. saziņa svešvalodās;
3. matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās;
4. digitālās prasmes;
5. mācīšanās mācīties;
6. sociālās un pilsoniskās prasmes;
7. pašiniciatīva un uzņēmējdarbība;
8. kultūras izpratne un izpausme.

Mērķtiecīgi pilnveidojot un attīstot galvenās mūžizglītības kompetences, persona var iegūt jaunu profesionālo kompetenci. Savukārt jaunu profesionālo kompetenču iegūšanas ceļš ir daudzveidīgs. Personai ir iespējas mācīties formālās un neformālās izglītības programmās, ko organizē atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, kā arī ikdienējās mācīšanās ceļā apgūt jaunas zināšanas un prasmes (skatīt 1. attēlu). Izglītības nodrošinātājiem un darba videi ir abpusēji svarīgi sekmēt personas profesionālo kompetenču apguvi visa mūža garumā. Paralēli mācībās iegūtajām zināšanām un prasmēm vienlīdz svarīgi ir identificēt personas profesionālajā darba pieredzē iegūtas kompetences un nodrošināt to novērtēšanu.

1. attēls. Mācīšanās veidi.

	Mācīšanās ar nodomu	Mācīšanās bez nodoma
Sistēmiska, plānveidīgi organizēta mācīšanās	Formālā mācīšanās (angļu val. – <i>formal learning</i>)	
Plānveidīga mācīšanās		Neformālā mācīšanās (angļu val. – <i>non-formal learning</i>)
Neplānota mācīšanās		Ikdienējā mācīšanās (angļu val. – <i>informal learning</i>)

2001. gadā Latvijas Izglītības likumā pirmo reizi definēja neformālo izglītību, kas ir ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. Vienlaicīgi Izglītības likumu papildināja ar 46. pantu „Pieaugušo izglītības programmas”, nosakot pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanas nosacījumus, kas paredz darba devēju, valsts vai privātpersonu interesēm atbilstošas izglītošanas nodrošināšanu ārpus formālās izglītības ietvariem. Neizvirzot papildu nosacījumus, tika ieviests modelis, kurā pieaugušo neformālās izglītības programmas saturs, apjoms, finansējums un noslēguma pārbaudījumi ir izstrādājami, izglītības pakalpojuma pasūtītājam un īstenotājam savstarpēji vienojoties. Neformālās izglītības programmu īstenotāji var būt gan Izglītības iestāžu reģistrā reģistrētas izglītības iestādes, gan citas fiziskas vai juridiskas personas (tostarp privātprakses pedagogi). Tādējādi ieviesa pieaugušo neformālās izglītības īstenošanas nosacījumus, kuros vēl nebija paredzēta neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu atzīšana.

2004. gadā, iestājoties Eiropas Savienībā, Latvija uzsāka darbu pie neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās rezultātu identificēšanas un atzīšanas sistēmas izstrādes. No 2005. gada līdz 2007. gadam īstenotā Nacionālās programmas projekta „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai” ietvaros izstrādātajā „*Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodikā*” definēja šādus priekšnoteikumus neformālās izglītības atzīšanas un novērtēšanas ieviešanai Latvijā:

1. normatīvo aktu izstrādes nepieciešamība;
2. sociālo partneru vienošanās par uzticamu procesa koordinēšanas institūciju;
3. profesijas standartā noteiktas profesionālās kompetences;
4. profesionālās kompetences novērtēšanas ekspertu sagatavošana;
5. moduļu programmu izstrāde pretendentiem, kas nav pietiekami apguvuši profesionālās kompetences.

2008. gadā valdība pieņēma lēmumu neformālās izglītības atzīšanā prioritāri nodrošināt profesionālās

kvalifikācijas iegūšanu. 2009. gadā izstrādāja un 2010. gadā pieņēma Profesionālās izglītības likuma grozījumus, ar kuriem reglamentē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu. Profesionālās izglītības likuma 29.¹ pantā noteikts, ka ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana notiek, balstoties uz attiecīgā profesijas standarta prasībām, kā arī tiesības to novērtēt tiek deleģētas akreditētām profesionālās izglītības iestādēm vai akreditētiem eksaminācijas centriem.

2011. gada 22. februārī tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, kuros noteikta kārtība profesionālās kompetences novērtēšanai (pirmā, otrā vai trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesijām). Minētie noteikumi neattiecas uz profesijām, kuru profesionālās kompetences novērtēšanu regulē speciālie normatīvie akti, piemēram, likums „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu”⁵. Pretendenta profesionālo kompetenci novērtē profesionālās kvalifikācijas eksāmenā atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtībai, kas ir analoga formālās izglītības sistēmā apgūto profesionālo kompetenču novērtēšanai.

Veicinot profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma popularizēšanu sabiedrībā, projekta ietvaros īstenoja aktivitāti ar mērķi attīstīt ārpus formālās izglītības iegūto prasmju atzīšanu, nodrošinot un apmaksājot profesionālās kompetences novērtēšanu 80 personām. Plānoto mērķi izdevās sasniegt pusgada laikā – no 2011. gada 1. decembra līdz 2012. gada 7. jūnijam. Par profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma popularitāti sabiedrībā liecina statistika – no 2011. gada līdz 2015. gadam profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā profesionālo kvalifikācijas apliecību ieguvušas jau vairāk nekā 2500 personas.

Latvijā neformālās izglītības atzīšana un novērtēšana ir nodrošināta profesionālajās kvalifikācijās, kas iegūstamas, mācoties formālajā izglītībā – profesionālā pamatizglītībā, arodizglītībā, profesionālā vidējā izglītībā, profesionālā tālākizglītībā un profesionālā augstākajā izglītībā. Latvijas Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras (NKI) pirmā līdz trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa kvalifikācijām piemēro profesionālās kompetences novērtēšanu profesionālās kvalifikācijas eksāmenā. Savukārt iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi⁶ paredz profesionālo kompetenču atzīšanu augstskolā vai koledžā, izmantojot deklaratīvās metodes – pretendenti ir dokumentāri jāapliecina atbilstošo studiju rezultātu sasniegšana iepriekšējās formālās izglītības un neformālās izglītības vai ikdienējās mācīšanās ceļā.

Profesionālās kompetences novērtēšanas pamats ir profesijas standartā noteiktās profesionālās kompetences. Sākot ar 2008. gadu, profesijas standartos ir ietverta sadaļa „Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences”, kurā noteiktas attiecīgajai profesijai nepieciešamās komunikācijas, valodas zināšanu, datora lietošanas, sadarbības, attieksmju un vērtību kopuma prasības konkrēta uzdevuma veikšanai. Profesijas standartā definētajās prasmēs ir ietverts kopīgs kodols, kas raksturo personas spēju paralēli teorētiskajām zināšanām un tehniskajām prasmēm pielietot arī sociālās prasmes (angļu valodā – *soft skills*).

Mūžizglītības ietvaros sociālā prasme raksturo personas spēju būt sociāli aktīvam un atbildīgam, ar attīstītām refleksijas (zināšanu un prasmju analītisks izvērtējums) spējām. Sociāli aktīvs indivīds ir vērstis uz līdztiesīgu sadarbību, kam ir būtiska loma profesionālās kompetences novērtēšanas procesā.

Sociālās prasmes iespējams pārbaudīt gan teorētisko zināšanu līmeni, modelējot situāciju analīzes uzdevumus, gan praktiskos uzdevumos, pielietojot situāciju simulācijas metodes. Izstrādājot profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu, būtiski ir pievērst uzmanību konkrētā profesijas standartā noteiktajām profesionālajām kompetencēm ar lielu sociālo prasmju īpatsvaru. Profesijas standartā katrai profesijai vajadzīgās sociālās prasmes ir noteiktas atbilstoši darba vides, veicamo uzdevumu un pienākumu īpatnībām. Piemēram, klientu apkalpošanas speciālista vai viesmīļa profesijai ir vajadzīga augsti attīstīta komunikācijas prasme, kas pārbaudāma ar dažādām metodēm, bet programmēšanas tehniķim komunikācijas prasmes līmenis ir atšķirīgs, un tā pārbaudei vajag mazāk laika. Šo kompetenču īpatsvaru nosaka atbilstošās nozares profesionālās prasības. Pakalpojumu sfēras profesijās ir vajadzīgs lielāks sociālo prasmju kopums nekā tehniskajās profesijās.

5 Likumā „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” ir noteiktas reglamentētās profesijas, kurās kvalifikācijas prasības nosaka akreditētas izglītības programmas un likumā noteiktajos gadījumos – profesionālās sertifikācijas noteikumi.

6 Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumi Nr. 36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”.

Normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti par neformālās izglītības novērtēšanu

Profesionālās kompetences novērtēšanas metodisko ieteikumu pamatojumam ir izmantoti saistošie Latvijas Republikas normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti.

Izglītības likums

Formālās izglītības sistēmas ietvaros izglītības obligātums paredzēts Izglītības likuma 4. pantā „*Obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei un pamatizglītības iegūšana vai pamatizglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai*”. Personai ir noteikta obligāta pamatizglītības ieguve līdz noteiktam vecumam. Ārpus formālās izglītības sistēmas organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība attiecināma uz pieaugušo izglītību vai interešu izglītību. Atšķirībā no formālās izglītības neformālā izglītība nav iedalīta pakāpēs, bet ir attiecināma uz mācīšanās rezultātiem, to atzišanu un novērtēšanu.

Profesionālās izglītības likums

Profesionālā kompetence, kuras definīcija ir ietverta Profesionālās izglītības likumā, ir profesionālās darbības veikšanai vajadzīgo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā. Tās apguve ārpus formālās izglītības sistēmas nav reglamentēta pēc satura un apjoma. Profesionālās kompetences pamatā ir profesijas standartā noteiktās profesionālās darbības veikšanai vajadzīgās profesionālās kompetences, savukārt, to atzišana un novērtēšana Latvijā ir reglamentēta normatīvajos aktos.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam

Saistībā ar neformālās izglītības atzišanu Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam viens no izvirzītajiem apakšmērķiem paredz indivīda profesionālo prasmju attīstīšanu dzīvei un konkurētspējai darba vidē⁷. Lai to sasniegtu, ir paredzēts paplašināt izglītības iespējas pieaugušajiem, kā arī ārpus formālās izglītības iespējas bērniem un jauniešiem. Lai norādītu politikas plānošanas dokumenta rīcības virzienu, ir jādefinē jauniešu neformālā izglītība, kā arī jāpaplašina mūžizglītības pamatprasmju apguves iespējas pieaugušo neformālās izglītības programmās.

Ministru kabineta noteikumi

Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”;

Ministru kabineta 2013. gada 10. septembra noteikumi Nr. 791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cenrādis”;

Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumi Nr. 662 „Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās”;

Ministru kabineta 2005. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 451 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti”.

⁷ Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam, 2. apakšmērķis „Indivīdu prasmes: veicināt vērtībuzglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē”.

Profesijas standarts

Profesijas standarts ir Profesiju klasifikatora daļa un nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences.

Ministru kabineta 2010. gada 18. maija noteikumi Nr. 461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību”.

Profesionālās kompetences novērtēšana

Pamatprincipi

Profesionālās kompetences novērtēšanas procesā ir ietverti galvenie neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās atzišanas principi – personas tiesības, iesaistīto pušu pienākumi, uzticība un tiesiskums. Profesionālās kompetences novērtēšanu organizē akreditēta izglītības iestāde vai akreditēts eksaminācijas centrs, kam kvalitātes dienests ir deleģējis veikt šo uzdevumu. Galvenais kritērijs profesionālās kompetences novērtēšanas tiesību iegūšanai ir izglītības iestādes vai eksaminācijas centra akreditācija, kas dod tiesības izsniegt valsts atzītu izglītības, tostarp arī profesionālo kvalifikāciju apliecināšanu, dokumentu. Vienlaicīgi akreditācija apliecina esošās kvalitātes sistēmas novērtējumu iestādes darbībā un pamatfunkciju nodrošināšanā. Būtiska nozīme ir izglītības iestādes vai eksaminācijas centra novērtējumam profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizēšanā atbilstoši darba tirgus prasībām. Tādējādi profesionālās kompetences novērtēšana ir pakalpojums, ko izglītības iestāde nodrošina valsts pārvaldes uzdevuma ietvaros, un tas nav saistīts ar izglītības likumā noteikto izglītības iestādes uzdevumu – izglītības programmu īstenošanu.

Savukārt eksaminācijas centra galvenais uzdevums ir nodrošināt profesionālās kvalifikācijas pārbaudījumu organizēšanu, lai novērtētu izglītojamo mācību sasniegumus profesionālās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas ieguvei, kā arī piedāvāt pretendentiem profesionālās kompetences novērtēšanu. Kā tas ir konstatēts izglītības iestāžu pieredzē, profesionālās kompetences novērtēšana eksaminācijas centrā pēc būtības atbilst iestādes pamatfunkcijai un nerada papildus slodzi personālam.

Kvalitatīva pakalpojuma nodrošinājums

Nepieciešamību ieviest profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojumu akreditētā izglītības iestādē vai eksaminācijas centrā nosaka ārējie faktori:

1. normatīvo aktu prasības izglītības iestādei nodrošināt profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojumu;
2. izglītības iestādes vai eksaminācijas centra pašiniciatīva jauna pakalpojuma ieviešanā;
3. pretendentu ieinteresētība pakalpojuma saņemšanā;
4. darba devēju iniciatīva nodarbināto personu kvalifikācijas paaugstināšanai un profesionālās kompetences novērtēšanai;
5. attīstības iespējas izglītības iestādei, dažādojot savu piedāvājumu.

Minētie faktori ir jauns izaicinājums izglītības iestādei vai eksaminācijas centram izvērtēt savas iespējas un resursus pirms profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma ieviešanas. Lai pārliecinātos par profesionālās kompetences novērtēšanas procesa kvalitatīvu nodrošinājumu, ir jāizvērtē izglītības iestādes un izglītības programmu akreditācijas termiņi, akreditācijas ekspertu komisiju ieteikumi un to izpilde, personāla un materiāli tehniskie resursi, pieredze profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizēšanā. Kvalitātes dienesta organizētajos semināros par pieredzes apmaiņu profesionālās kompetences novērtēšanā pieaicinātie nozaru pārstāvji

uzsvēra mūsdienīgas tehniskās bāzes atbilstību kā būtiskāko faktoru profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma nodrošināšanā. Vienlaicīgi tas vairo arī sabiedrības uzticēšanos profesionālās kompetences novērtēšanas procesam kopumā. Svarīgākais nosacījums profesionālās kompetences novērtēšanas procesa nodrošinājumam ir kompetentas atbildīgās personas (konsultanta) izvēle.

Izglītības iestādes vai eksaminācijas centra vadības pārliecība par minēto faktoru esamību un kvalitatīvu nodrošinājumu palīdzēs izvairīties no tehniskām problēmām profesionālās kompetences novērtēšanas procesā.

Uzticība un tiesiskums

Akreditētu profesionālās pamatzglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmu īstenošanu nodrošina dažādas – valsts un pašvaldību dibinātas, kā arī privātās izglītības iestādes. Profesionālās izglītības programmas akreditācijas termiņa ietvaros izglītības iestādes darbībā ir iespējamas izmaiņas pedagogu sastāvā vai izmaiņas profesijas standartā, kas nosaka grozījumu nepieciešamību arī izglītības programmā un profesionālās kvalifikācijas eksāmena programmā. Visa veida izmaiņas un papildinājumi akreditētas profesionālās izglītības programmas īstenošanas nosacījumos rada nepieciešamību atkārtoti pārliecināties par izglītības iestādes iespējām nodrošināt pretendentiem kvalitatīvu profesionālās kompetences novērtēšanu.

Lai noteiktu kārtību, kādā kvalitātes dienests izvērtē pamatojumu deleģēt profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevumu akreditētai profesionālās izglītības iestādei vai akreditētam eksaminācijas centram, ir izstrādāti un ar Izglītības un zinātnes ministriju saskaņoti kvalitātes dienesta 2012. gada 10. aprīļa iekšējie noteikumi Nr. 6 „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšanas kārtība”. Šajos noteikumos paredzēts, ka profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšana piemērojama:

1. Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošajām profesionālās izglītības iestādēm;
2. valsts profesionālās izglītības iestādēm, kas nav Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautībā;
3. pašvaldību dibinātām profesionālās izglītības iestādēm;
4. privātām profesionālās izglītības iestādēm;
5. eksaminācijas centriem.

Ar šiem noteikumiem var iepazīties kvalitātes dienesta tīmekļa vietnē: www.ikvd.gov.lv, sadaļā „Normatīvie akti”.

Deleģēšana

Lai iegūtu tiesības veikt profesionālās kompetences novērtēšanu, akreditēta izglītības iestāde vai akreditēts eksaminācijas centrs vērsas kvalitātes dienestā ar iesniegumu, kurā norāda pamatojumu profesionālās kompetences novērtēšanas deleģējuma saņemšanai. Ar iesnieguma paraugu var iepazīties kvalitātes dienesta tīmekļa vietnē: www.ikvd.gov.lv, sadaļā „Ārpus formālā izglītība”.

Profesionālās kompetences novērtēšana neattiecas uz reglamentētajām profesijām, piemēram, kosmētiķa profesija ir reglamentēta atbilstoši ārstniecības personu sertifikācijas prasībām.

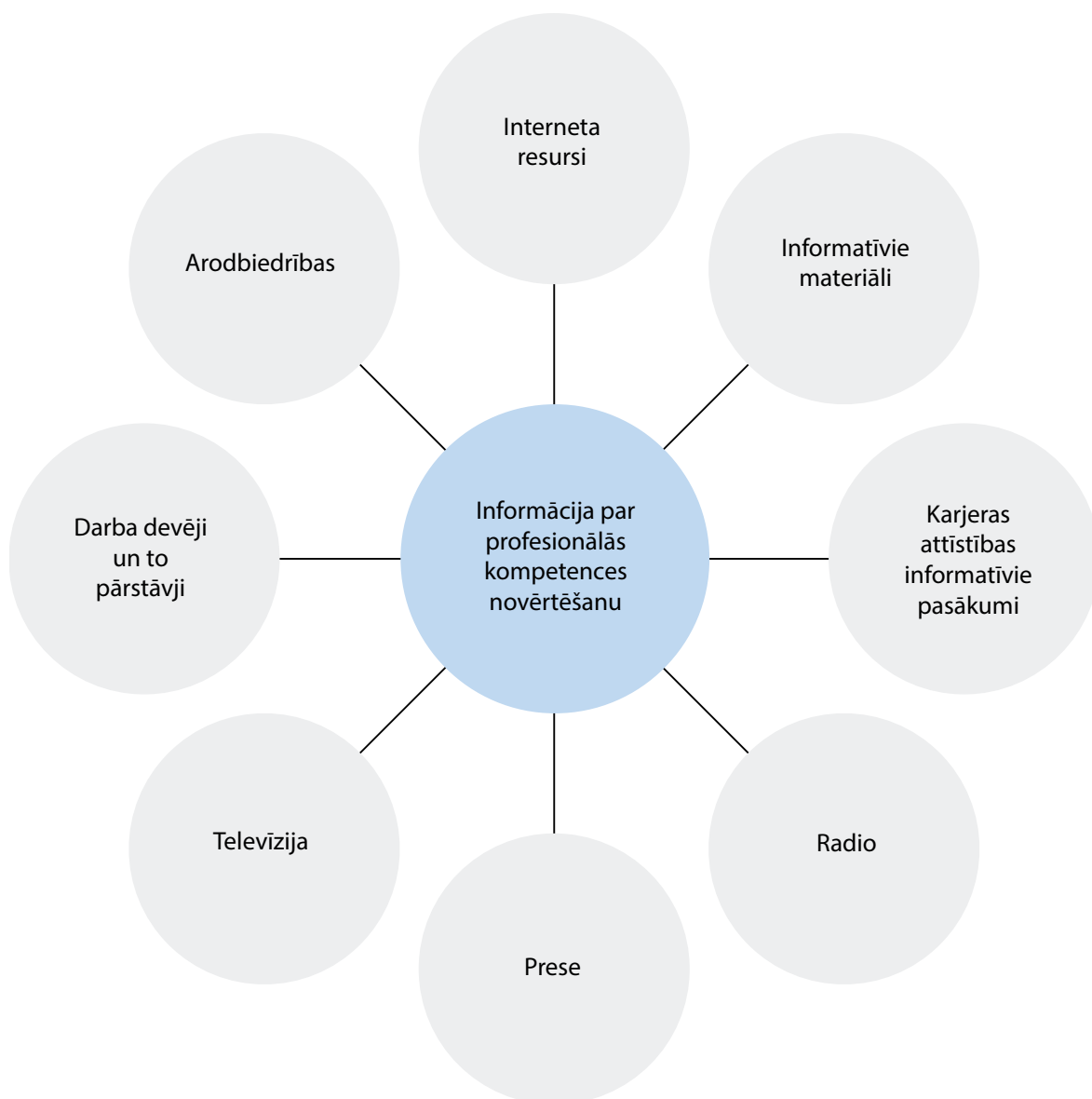

Profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevumu kvalitātes dienests deleģē akreditētai izglītības iestādei vai akreditētam eksaminācijas centram ar deleģēšanas līgumu, ko sagatavo un noslēdz par katru profesionālo kvalifikāciju. Deleģēšanas līgumu izstrādā atbilstoši deleģēšanas līguma paraugam, kas saskaņots ar Izglītības un zinātnes ministriju. Deleģēšanas līgumu (par katru profesionālo kvalifikāciju) atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 45. panta pirmajā daļā noteiktajam⁸ noslēdz uz laiku līdz trim gadiem vai līdz atbilstošas profesionālās izglītības programmas akreditācijas termiņa beigām, ja tas sāks par trim gadiem.

⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 45. panta „Līgumiskās deleģēšanas procedūra” pirmā daļa: „Par tiešās pārvaldes iestādes kompetencē esošu pārvaldes uzdevumu deleģēšanu uz laiku līdz trim gadiem lemj Ministru kabineta loceklis, kura padotībā atrodas iestāde, kas slēdz līgumu. Par deleģēšanu uz ilgāku laiku lemj Ministru kabinets.”

Profesionālās kompetences novērtēšanu veic deleģēšanas līgumā noteiktajā termiņā. Nepieciešamību pagarināt deleģēšanas līguma termiņu izvērtē profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija, ievērojot sabiedrības pieprasījumu un interesi profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma saņemšanā. Lai atkārtoti iegūtu tiesības veikt pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanu, izglītības iestādei vai eksaminācijas centram ieteicams savlaicīgi (vismaz vienu mēnesi līdz spēkā esošā deleģēšanas līguma termiņa beigu datumam) vērsties ar iesniegumu kvalitātes dienestā.

Informācija sabiedrībai

2015. gadā ir aktualizētas 2009. gada Eiropas pamatnostādnes neformālās un ikdienējās izglītības novērtēšanai. CEDEFOP 2015. gada pamatnostādnēs⁹ tiek piedāvāts profesionālās kompetences novērtēšanas procesu sasaistīt ar konsultācijām karjeras atbalstam. Popularizējot iespējas iesaistīties profesionālās izglītības programmu apgūvē, vienlaicīgi sabiedrība ir jāinformē par iespēju novērtēt profesionālo kompetenci, kas apgūta ārpus formālās izglītības.

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas tīmekļa vietnē ir jāizvieto informācija par:

1. profesionālajām kvalifikācijām, kurās tiek veikta profesionālās kompetences novērtēšana;
2. bezmaksas konsultāciju grafiku;
3. atbildīgo personu (konsultantu), norādot tālruni un e-pasta adresi vai citas saziņas iespējas.

Publiski pieejamai informācijai ir jābūt viegli sasniedzamai, un tā nedrīkst būt maldinoša. Profesionālās kompetences novērtēšanas sadaļu tīmekļa vietnē ieteicams izvietot reklāmkaroga veidā, lai personām ar nepietiekamām datora lietošanas prasmēm būtu iespēja to ātrāk atrast.

Informāciju par profesionālās kompetences novērtēšanu tīmekļa vietnē ieteicams izvietot atsevišķā sadaļā, lai tā nav iekļauta vai saistīta ar informāciju par izglītības iestādes īstenotajām izglītības programmām.

Konsultantam ir jābūt viegli pieejamam un kompetentam par profesionālās kompetences novērtēšanas procesu. Pretendenti ir jāinformē par deleģējuma termiņu, kurā profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir iespējams organizēt profesionālās kompetences novērtēšanu konkrētajā profesionālajā kvalifikācijā.

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir jāorganizē dialogs ar visām sabiedrības grupām, it īpaši ar jauniešiem un personām no sociāla riska grupām. To iespējams panākt, sadarbojoties ar pašvaldību sociālajiem dienestiem un Nodarbinātības valsts aģentūras klientu apkalpošanas centru karjeras konsultantiem. Organizējot karjeras atbalsta pasākumus jauniešiem, kas pametuši izglītošanos pēc pamatzglītības ieguves vai pārtraukuši mācības vidējā izglītības līmenī, kā arī popularizējot otrās iespējas izglītību pieaugušajiem, jānodrošina informācija arī par profesionālās kompetences novērtēšanas iespējām.

Daudzas izglītības iestādes popularizē profesionālās kompetences novērtēšanu sadarbībā ar darba devējiem un darba ņēmējiem, piemēram, apmeklējot kvalifikācijas prakses norises vietas. Dialogā ar darba devējiem ir svarīgi akcentēt profesionālās kompetences novērtēšanas procesa atbilstību konkrētā profesijas standartā noteikto profesionālo kompetenču pārbaudei profesionālās kvalifikācijas eksāmenā. Ieteicams darba devējus aktīvāk iesaistīt profesionālās kvalifikācijas eksāmenu novērošanā, lai tie varētu pārliecināties par šī procesa kvalitāti, un tādejādi izglītības iestāde veidotu noturīgu atgriezenisko saiti ar darba vidi.

Informējot sabiedrību, izmantojot televīziju, radio, presi, internetu, vajadzētu izvairīties no reklāmas saukļiem, bet sniegt objektīvu izskaidrojumu par kvalitātes nodrošinājumu profesionālās kompetences novērtēšanas procesā. Šajos gadījumos svarīga loma profesionālās kompetences novērtēšanas popularizēšanā ir veiksmes stāstiem par to personu, kas novērtējušas savu profesionālo kompetenci un veiksmīgi iekļāvušās darba tirgū, profesionāliem sasniegumiem. Vienlaicīgi profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir jānodrošina iespējas ikvienam individam apgūt jaunas profesionālās kompetences neformālās izglītības programmās.

Profesionālās kompetences novērtēšanas popularizēšana darba vidē

Darba tirgū ir darbinieki, kas nodarbināti bez nozarei atbilstošas kvalifikācijas un, strādājot darba vidē, ir apguvuši zināšanas, prasmes un atbilstošās kompetences, kuras būtu lietderīgi atzīt un novērtēt, piešķirot profesionālo kvalifikāciju.

⁹ European guidelines for validating non-formal and informal learning. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 104, Cedefop, 2015.

Darba devējiem, kas saprot un atbalsta profesionālās kompetences novērtēšanas nozīmi, būtu ieteicams piedalīties profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijās. Tas veicinātu profesionālās kompetences novērtēšanas nozīmīgumu darba vidē un nodrošinātu uzticēšanos profesionālajai kvalifikācijai, kas iegūta profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā.

Objektīvas informācijas par profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojumu izplatīšanu nozarēs kavē tas, ka nozaru uzņēmumi neuzticas profesionālajai kvalifikācijai, kas iegūta profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā. Lai informētu sabiedrību par profesionālās kompetences novērtēšanas iespēju, nozaru darba devējiem un darba ņēmēju organizācijām ir jāizprot, kādā nolūkā tiek novērtēta personas profesionālā kompetence, kas apgūta ārpus formālās izglītības sistēmas. Ir jāpaskaidro, ka profesionālās kompetences novērtēšanu veic personas interesēs. Iegūstot profesionālo kvalifikāciju, persona kļūst mobilāka, un palielinās iespējas ātrāk iekļauties darba tirgū. Būtiska ietekme var būt arī tam, ka pēc profesionālās kompetences novērtēšanas paaugstinās personas pašvērtējums un motivācija strādāt. Tas veicina pozitīvas attieksmes nostiprināšanos pret darbu un darbavietu kopumā, palielina ieinteresētību profesionālajā, kā arī darbavietas attīstībā. Tādēļ, darba devējiem un darba ņēmēju organizācijām informējot sabiedrību par profesionālās kompetences novērtēšanas iespējām, vajadzētu uzsvērt tieši šos aspektus.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības 2010. gada ziņojumā „Neformālā izglītība un tās iedzīvināšanas procesi Latvijā”¹⁰ analizēts, kāpēc cilvēki iesaistās neformālā izglītībā. Ziņojumā secināts ka:

- neformālā izglītība ir elastīgāka un pieejamāka gan resursu, gan laika ziņā;
- neformālā izglītība aptver visas nozares un ir pievilcīga praktiski visu nozaru pārstāvjiem;
- nozīmīgākais iemesls cilvēku iesaistei neformālajā izglītībā ir darba kvalitātes uzlabošana;
- visaugstākais rādītājs vēlmēm iegūt sertifikātu par piedalīšanos neformālajā izglītībā ir iedzīvotājiem ar pamatskolas vai zemāku izglītību, kas liecina, ka tieši šai grupai ir vislielākā motivācija apliecināt savas prasmes ar izglītību apliecinājošu dokumentu.

Mūžizglītības principu iedzīvināšana rada arvien jaunus izaicinājumus, tostarp sabiedrības kopējā izglītības līmeņa paaugstināšana. Eiropas Padomes dokumentos¹¹ ir uzsvērta priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanas pasākumu nozīme, lai palielinātu pieaugušo, jo īpaši mazkvalificētu personu, dalību mūžizglītībā, kā arī uzsvērta profesionālās izglītības sistēmas un darba tirgus sadarbības loma iepriekš apgūtās izglītības, tostarp neformālās un ikdienējās mācīšanās, rezultātu atzīšanā un novērtēšanā.

Tā kā profesionālās kompetences novērtēšanas deleģējums neparedz profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai veikt pretendentu iepriekšējās izglītības apkopošanu un analīzi, 2014.–2015. gadā kvalitātes dienesta pārstāvji novērotāju statusā piedalījās septiņos profesionālās kvalifikācijas eksāmenos un veica 53 pretendentu anketēšanu, kuras mērķis bija noskaidrot pretendentu viedokli par profesionālās kompetences novērtēšanas procesa kvalitāti. No anketās norādītās informācijas secināms, ka galvenā pretendentu motivācija novērtēt profesionālo kompetenci ir darba devēja prasība darbiniekiem iegūt atbilstošu profesionālās kvalifikācijas apliecinājošu dokumentu vai pašu pretendentu vēlme paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju (skatīt *1. tabulu*).

10 ESF projekts „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana” 4.2. aktivitāte „Normatīvo aktu un politikas dokumentu ekspertīze”. Ekspertīze par Sociālo jomu un darba tirgus attīstību „Neformālā izglītība un tās iedzīvināšanas procesi Latvijā”.

11 Eiropas Padomes secinājumi (2009. gada 12. maijs) par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā („ET 2020”) (2009/C 119/02).

Eiropas Padomes ieteikums (2011. gada 28. jūnijs) par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu (2011/C 191/01).

1. tabula. Pretendentu iepriekš iegūtā izglītība un kvalifikācija.

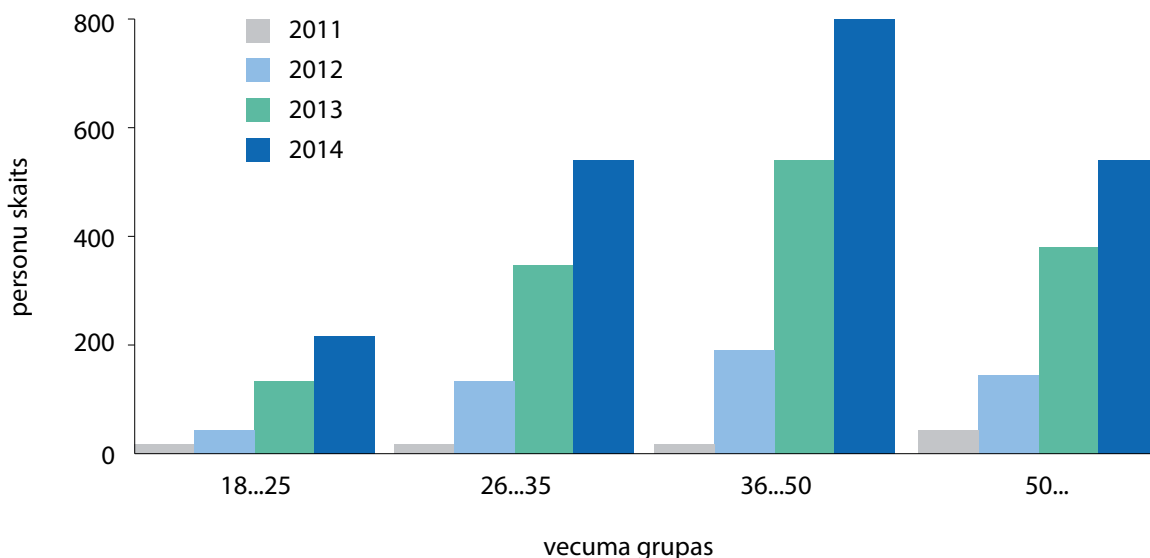
Profesionālās kompetences novērtēšanas procesā iegūtā profesionālā kvalifikācija	Iepriekš iegūtā izglītība	Iepriekš iegūtā kvalifikācija vai nodarbinātība
Elektriķis (12 personas)	Pamatizglītība – 2 Arodizglītība – 2 Profesionālā vidējā – 2 Vidējā izglītība – 5 Augstākā – 1	Galdnieks; transporta līdzekļa vadītājs; fizikas skolotājs; celtnieks; elektromontieris
Lokomotivju saimniecības tehniķis (11 personas)	Profesionālā vidējā – 9 Vidējā izglītība – 1 Augstākā – 1	Mašīnista palīgs; SCB elektromehāniķis; programmēšanas tehniķis
Rokas lokmetinātājs (MMA) (3 personas)	Profesionālā vidējā – 1 Vidējā izglītība – 1 Augstākā – 1	-
Viesmīlības pakalpojumu speciālists (3 personas)	Augstākā – 3	Bakalaura uzņēmējdarbībā; uzņēmējdarbības speciālists
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs (12 personas)	Pamatizglītība – 1 Arodizglītība – 2 Profesionālā vidējā – 6 Vidējā izglītība – 2 Augstākā – 1	Siltumtehniķis; rūpniecisko iekārtu atslēdznieks; virpotājs; tehniķis mehāniķis; automehāniķis; siltuma, ūdens un gāzes speciālists
Aprūpētājs (11 personas)	Pamatizglītība – 4 Profesionālā vidējā – 2 Vidējā izglītība – 5	Ainavu tehniķis, pavārs, grāmatvedis, ceļojumu aģents, audējs
Pavārs (1 persona)	Augstākā – 1	Sociālais pedagogs

Lielākajai daļai aptaujāto pretendentu pirms profesionālās kompetences novērtēšanas bija jāveic savu profesionālo kompetenču pašvērtējums atbilstoši profesijas standartā noteiktajām profesionālajām kompetencēm, kā arī viņiem bija vajadzīga papildu mācīšanās un konsultācijas par atsevišķām tēmām. Tas apliecina profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas konsultanta īpašo lomu darbā ar pretendentiem un tiem darba devējiem, kas virza savus darbiniekus profesionālās kompetences novērtēšanai.

Darba devējiem un darba ņēmēju organizācijām, popularizējot profesionālās kompetences novērtēšanu darba vidē, ir jāsadarbojas ar profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām un jānodrošina informācijas apmaiņa par to personu, kas profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā ieguvušas profesionālo kvalifikāciju, turpmāko nodarbinātību un sasniegumiem karjeras izaugsmē. Tas paplašinātu ietekmējošo un motivējošo faktoru izvērtēšanas iespējas, raksturojot profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojuma attīstību.

Darbs ar pretendentu

Darbs ar pretendentiem ir viens no profesionālās kompetences novērtēšanas procesa ietilpīgākajiem posmiem resursu (darba un laika) ziņā. Jāņem vērā, ka pretendentiem bieži vien nav informācijas par izglītības iestādes īstenotajām izglītības programmām un mūsdienu profesionālās izglītības sistēmu kopumā – viņi nav izglītojamie, kas uzņemti izglītības iestādē un apguvuši profesionālās izglītības programmas, nav bijuši saskarsmē ar izglītības iestādes vidi un pedagogiem. Tās ir personas, kas savas dzīves laikā ir apguvušas jaunas darba prasmes un iemaņas, mācoties ārpus formālās izglītības, kā arī strādājušas ar dažādām darba tehnoloģijām un iekārtām, kuras var atšķirties no izglītības iestādes rīcībā esošajām iekārtām un ierīcēm. Arī pretendentu motivācija, iepriekšējās izglītības un profesionālās kompetences līmenis ir atšķirīgs, salīdzinot ar izglītojamiem. Izglītības iestādei vai eksaminācijas centram ir jāspēj orientēt pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas procesā un palīdzēt pretendentam gūt pārliecību par savām esošajām un trūkstošajām zināšanām un prasmēm. Svarīgi ir nodrošināt pretendentam individuālu attieksmi jau no pirmā komunikācijas brīža, ņemot vērā to, ka parasti galveno pretendentu grupu veido personas vecumā no 35 līdz 50 gadiem (skatīt 2. attēlu).

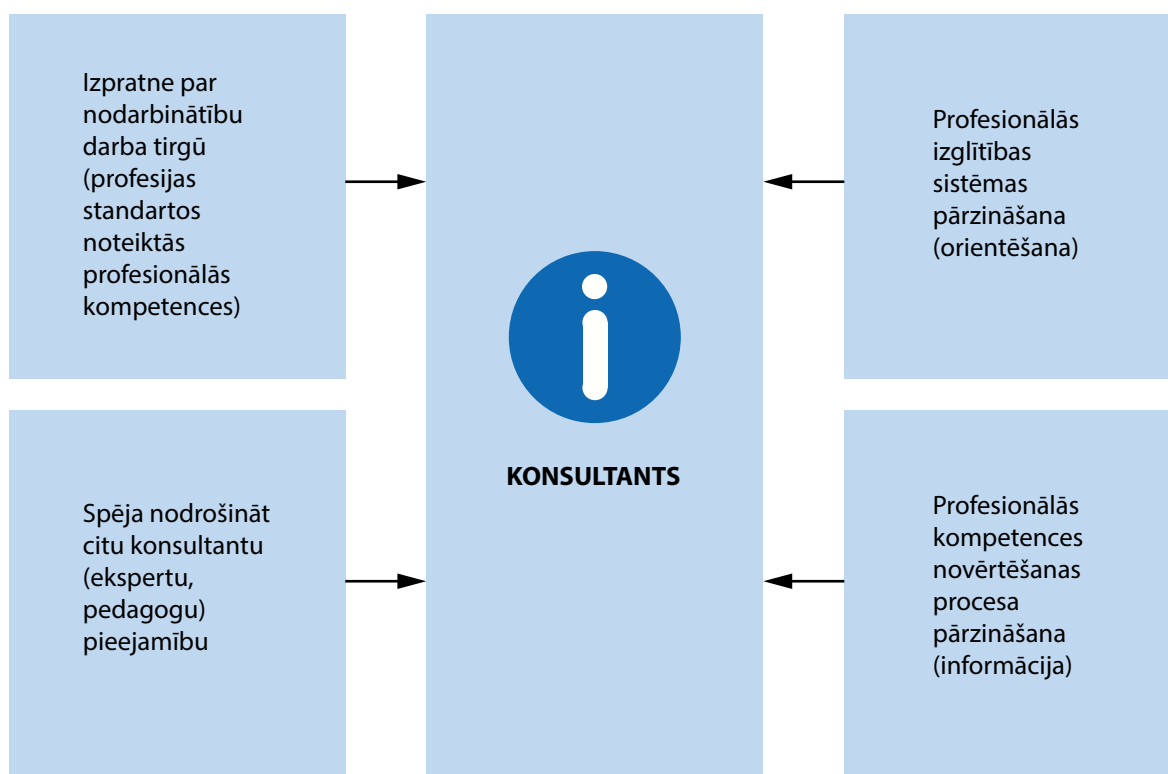
2. attēls. No 2011. gada līdz 2014. gadam profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā profesionālo kvalifikāciju ieguvušo personu skaita dinamika atbilstoši vecuma grupām.

Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumos Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci” paredzēts, ka izglītības iestādes vai eksaminācijas centra pienākums ir bez maksas nodrošināt pretendentam konsultācijas par attiecīgā profesijas standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises gaitu. Kvalitātes dienesta deleģēšanas līgumos par profesionālās kompetences novērtēšanu noteikts pienākums profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai nodrošināt pretendentam ne mazāk kā divas bezmaksas konsultācijas (vienas bezmaksas konsultācijas ilgums ir 60 minūtes) pirms iesnieguma profesionālās kompetences novērtēšanai iesniegšanas profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijā.

Lai sniegtu pretendentam kvalitatīvas bezmaksas konsultācijas, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija var izstrādāt bezmaksas konsultāciju veidlapas, slēgt vienošanos vai līgumu ar pretendentu par konsultācijām. Bezmaksas konsultācijās pretendents iegūst informāciju par saviem pienākumiem un tiesībām, par profesionālās kompetences novērtēšanas procesa norisi, kā arī saņem atbildes uz jautājumiem.

Bezmaksas konsultāciju uzskaitēi profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija var izmantot izstrādātu iekšējo dokumentu (piemēram, vienošanās par bezmaksas konsultācijām), kurā norādīts pretendents sniegto bezmaksas konsultāciju par attiecīgā profesijas standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises gaitu laiks un ilgums, kā arī citi apstākļi, kas saistīti ar eksāmena norisi. Pēc minēto konsultāciju saņemšanas pretendents un konsultants paraksta profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas izstrādātu dokumentu par bezmaksas konsultācijām. Tādējādi profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija iegūst pierādījumu par pretendentam sniegto bezmaksas konsultāciju kvalitāti un saturu.

Izglītības iestādei, kas organizē profesionālās kompetences novērtēšanu, ir jānodrošina kompetents konsultants (skatīt 3. attēlu). Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas vadītājs ar rīkojumu nosaka bezmaksas konsultāciju norises kārtību un vienu vai vairākas atbildīgās personas. Pretendenta konsultēšanu var uzdot arī metodiskajai komisijai. Konsultanta darbs sākas ar pretendentu piesaistīšanas procesu un turpinās līdz pretendenta apmierinātības ar novērtēšanas rezultātiem konstatēšanai. Lai to nodrošinātu, konsultantam jābūt skaidrai izpratnei par profesijas standartu un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Konsultantam jāspēj informēt pretendentus par novērtēšanas procesu, informējot par procedūru. Tas arī prasa, lai konsultantam ir pilnīgas zināšanas par vērtēšanas procesu. Būtiska konsultantam ir spēja sniegt objektīvu, lietderīgu padomu.

3. attēls. Profesionālās kompetences novērtēšanas konsultantam vajadzīgās kompetences.

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir jānodrošina ar profesionālās kompetences novērtēšanas procesu saistīto dokumentu pārvaldības sistēma, kurā iekļaujami šādi dokumenti:

1. deleģēšanas līgumi;
2. direktora rīkojums par atbildīgās personas (konsultanta) iecelšanu;
3. dokumenti, kas saistīti ar pretendentiem paredzēto bezmaksas konsultāciju nodrošinājumu;
4. pretendentu iesniegumu un maksājumu apliecināšanu dokumentu reģistrācija;
5. rīkojumi par pretendentu profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšanu;
6. pretendentiem izsniegto profesionālās kvalifikācijas apliecību reģistrācijas žurnāls;
7. citi ar deleģēšanas līgumā noteikto pienākumu izpildi saistītie dokumenti.

Pretendenta iepriekšējā izglītība un darba pieredze

Normatīvajos aktos tiešā veidā nav noteiktas prasības attiecībā uz pretendenta iepriekšējo izglītību, nodarbinātību vai vecumu. Pretendentam ir jābūts sasniegušam 18 gadu vecumu, kas izriet no Izglītības likuma 4. pantā „Izglītības obligātums” noteiktās prasības „obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei un pamatzglītības iegūšana vai pamatzglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.” Tomēr ir svarīgi informēt pretendentu par konkrētā profesijas standarta profesionālo kompetenču apguves prasībām profesionālās izglītības programmas ietvaros atbilstoši valsts profesionālās vidējās izglītības standartam un valsts arodizglītības standartam. Piemēram, trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs ir balstīts uz profesijas standartā noteikto profesionālo kompetenču pārbaudi un izstrādāts atbilstoši valsts profesionālās vidējās izglītības standarta prasībām. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena uzdevumus izstrādā, ņemot vērā izglītības programmu mācību plānā paredzēto zināšanu un prasmju apguves līmeņa prasības. Pretendents jāinformē, ka ar pamatzglītību bez padziļinātām zināšanām matemātikā, fizikā, materiālu mācībā, tehnoloģijās u.c. trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesionālās kvalifikācijas eksāmena sekmīga nokārtošana var būt apgrūtināta.

Nav noteiktas arī prasības pretendentam par profesionālās kompetences apliecināšanu ar iepriekšējo darba pieredzi un nodarbinātību, tādēļ nav pamata tādas izvirzīt. Darba pieredzi ar pretendentu var pārrunāt bezmaksas konsultācijās pretendenta pašvērtējuma sakarā (skatīt 22. lpp.).

Konsultācijas par profesijas standartu

Konsultējot pretendentu par profesijas standarta prasībām, pretendents papildus jāinformē par pirmā, otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa atšķirībām atbilstoši nacionālai kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Ir svarīgi informēt pretendentu arī par profesijas standartā ietvertu profesionālo kompetenču, zināšanu, prasmju un iemaņu apguves nodrošinājumu attiecīgajās profesionālajās izglītības programmās (profesionālajā pamatzglītībā, arodizglītībā, profesionālā vidējā izglītībā vai profesionālajā tālākizglītībā), jo atbilstošās izglītības programmas saturs daļēji ir ietverts arī profesionālās kvalifikācijas eksāmena teorētiskajā daļā. Pretendents jāinformē par atbilstošā profesionālās izglītības programmā paredzēto mācību literatūru un izziņas avotiem profesionālās kvalifikācijas eksāmena teorētiskās un praktiskās daļas satura izstrādei.

Konsultācijas par profesionālās kvalifikācijas eksāmenu

Pirms eksāmena pretendentam jānodrošina iespēja iepazīties ar profesionālās kvalifikācijas eksāmena programmu – teorētiskās daļas uzdevumu tēmām, praktiskās daļas uzdevumu tēmām vai uzdevumiem, eksāmena uzdevumu veikšanas laikiem un eksāmena teorētiskās un praktiskās daļas vērtēšanas kritērijiem. Lēmumu par pretendenta iepazīstināšanu ar konkrētā profesionālās kvalifikācijas eksāmena satura uzdevumu paraugiem pieņem akreditēta izglītības iestāde vai akreditēts eksaminācijas centrs, ņemot vērā pretendenta tiesības un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtību reglamentējošo normatīvo aktu nosacījumus. Jāizskaidro, ka profesionālās kvalifikācijas eksāmena laikā pretendents ir eksaminējamā persona, kurai ir saistoša profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises kārtība.

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai jānodrošina pretendentam iespējas iepazīties ar:

- profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises kārtību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem;
- darba drošības prasībām pirms eksāmena (darba drošības instruktāža);
- profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas iekšējās kārtības noteikumiem;
- profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises vietu un vidi;
- izmantojamiem materiāliem, aprīkojumu (instrumentiem un iekārtām);
- citiem apstākļiem un faktoriem, kas saistīti ar eksāmena norisi.

Pretendentu iepriekšējā darba pieredze nozarē mēdz būt atšķirīga, sākot ar neilgu laika posmu līdz pat vairākiem gadu desmitiem. Tādēļ īpaša uzmanība jāpievērš pretendentam sniegtajai informācijai par profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas sastāvu, akcentējot normatīvo aktu prasības par eksāmena komisijas sastāva izglītību un profesionālo pieredzi. Tas vairo pretendenta uzticēšanos profesionālās kompetences novērtēšanas procesam.

Papildu konsultācijas un neformālās izglītības programmas

Bezmaksas konsultāciju mērķis ir pārliecināt pretendentu par viņa zināšanu un prasmju līmeņa atbilstību profesijas standartam, kā arī spēju apliecināt profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijai savu profesionālo kompetenci. Ne vienmēr pretendenta zināšanas ir atbilstošas mūsdienīga profesijas standarta izvirzītajām prasībām, un ir vajadzīga papildu mācīšanās par atsevišķām tēmām. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai vajadzības gadījumā ir jānodrošina pretendentam iespēja saņemt papildu konsultācijas. Tās var organizēt, ja pretendentam pēc bezmaksas konsultācijām ir radušies papildu jautājumi, kas neattiecas uz bezmaksas konsultāciju saturu. Par papildu konsultāciju sniegšanu profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija pieņem lēmumu, ievērojot pretendenta tiesības uz izglītību. Ja par papildu konsultācijām paredzēta maksa, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir jāizstrādā un jāapstiprina maksas pakalpojuma cenrādis, ar kuru jāiepazīstina pretendents. Papildu konsultācijas ir jāuzskaita.

Gadījumos, kad zināšanu nepietiekamība pretendentam rada šaubas par sekmīgu eksāmena nokārtošanu, izglītības iestāde viņam var piedāvāt daudzpusīgāku mācīšanos pieaugušo neformālās izglītības programmā, kas ir mūžizglītības būtiska sastāvdaļa. Izglītības iestādei pieaugušo neformālās izglītības programma nav jālicencē un nav jāakreditē. To var īstenot daudzveidīgu mācīšanās aktivitāšu veidā (plānveidīgi, vienreizēji, kursu veidā, periodiski u.tml.). Programmas saturu, apjomu, finansējumu un noslēguma pārbaudījumus, savstarpēji vienojoties, kā arī ievērojot tiesiskuma un atklātības pamatprincipus, izstrādā izglītības pakalpojuma pasūtītājs un īstenotājs.

Profesionālās kompetences noteikšanas metodes

Formālās izglītības ietvaros mācīšanās rezultāti ir sasniedzami, sistēmiski, metodiski un plānveidīgi organizējot izglītības procesu. Savukārt neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās aktivitātes var atšķirties gan ar organizatorisko un plānošanas procesu, gan arī pēc satura. Lai noteiktu mācīšanās satura atšķirības, ir svarīgi konstatēt laika periodu, kurā notikusi mācīšanās. Tas ir būtisks faktors mācīšanās rezultātu noteikšanā, jo tradicionāli sabiedrībā neformālās mācīšanās rezultātus uztver kā mazvērtīgākus salīdzinājumā ar iegūto formālo izglītību. Mācīšanās rezultātu noteikšanai ir jāizmanto personas spēja pierādīt praktiskās prasmes un teorētisko zināšanu līmeni. Attiecīgo mācīšanās rezultātu apliecināšanai var būt vajadzīga vairāk nekā viena metode, piemēram, mutiskas intervijas, dokumentāri pamatojumi un praktiskās pieredzes analīze.

2007. gada Eiropas neformālās un ikdienējās mācīšanās atzišanas procesa nodrošinājuma pārskatā¹² ir apkopota dažādu valstu neformālās izglītības rezultātu novērtēšanas pieredze. Analizējot 31 valsts neformālās un ikdienējās mācīšanās atzišanas modeļus, ir klasificētas šādas metodes, lai apliecinātu profesionālo kompetenci:

- debates, kuru laikā pretendentam ir iespēja parādīt savu zināšanu dziļumu, kā arī komunikācijas prasmes;
- deklaratīvā metode, kas balstīta uz paša pretendenta prasmju noteikšanu un pierakstīšanu, parasti dokumentus paraksta trešā puse, lai apstiprinātu pašvērtējumu;
- intervija, lai noskaidrotu jautājumus par iesniegtajiem dokumentārajiem pierādījumiem un/vai pārskatītu zināšanu dziļumu;
- novērošana kā kompetenču pierādījumu iegūšana pretendenta ikdienas darba uzdevumu veikšanas laikā;
- portfolio metode, ko izmanto pretendenta iegūto prasmju un kompetenču apliecinājumam ar

¹² Manuel Souto Otero, Jo Hawley and Anne-Mari Nevala (eds). European inventory on validation of informal and non-formal learning: 2007 update: a final report to DG Education and Culture of the European Commission. Birmingham: Ecotec, 2008.

- dokumentu kopumu vai darba rezultātiem;
- prezentācija, kas var būt formāla vai neformāla, to var izmantot, lai pārbaudītu spēju pasniegt informāciju atbilstoši tematam un auditorijai;
- simulācijas metode, imitējot darba uzdevumus un situācijas, lai pārbaudītu profesionālās kompetences, kas iegūtas darba pieredzē;
- testi un eksāmeni neformālās izglītības rezultātu noteikšanai un vērtēšanai, izmantojot formālās izglītības sistēmas eksāmenus.

Latvijā normatīvajā regulējumā ir paredzēta pretendenta profesionālās kompetences novērtēšana ar „testa un eksāmena” metodi profesionālās kvalifikācijas eksāmenā, ko metodiski izstrādā un organizē līdzīgi formālās izglītības sistēmas eksāmenam. Savukārt pretendentam paredzētās bezmaksas konsultācijas par profesijas standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norisi ir profesionālās kompetences novērtēšanas procesa posms, kurā iespējams noteikt pretendenta profesionālās kompetences līmeni. Konsultāciju laikā ieteicams izmantot deklarātīvo metodi, debates un interviju.

Pretendenta pašvērtējuma anketa

Bezmaksas konsultācijās ir svarīgi ne tikai izskaidrot pretendentam atbilstošā profesijas standartā norādītās zināšanas un prasmes, bet arī konstatēt pretendenta profesionālās kompetences esību. To var panākt, izmantojot deklarātīvo metodi, ar kuras palīdzību konsultants pārrunās ar pretendentu konstatē, kā profesionālās kompetences tiek pielietotas darba vidē. Deklaratīvā metode palīdz pretendentam apliecināt savas profesionālās kompetences līmeni, noskaidrot, cik lielā mērā ir attīstīta pretendenta konkrētā profesionālā kompetence.

Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodikā šim nolūkam izstrādātas divu veidu anketas: „Pašvērtējuma anketa” (metodikas 2. pielikums) un „Profesionālo kompetenču vērtējuma anketa” (metodikas 5. pielikums), lai konstatētu pretendenta profesionālo kompetenču pielietošanas intensitāti darba vidē un profesionālās kompetences apguves veidu. Tā kā normatīvo aktu prasībās nav noteikts pretendenta pienākums ar dokumentiem apliecināt konkrētu kompetenču apguvi noteiktā izglītības līmenī vai veidā, no atbilstības viedokļa ir izmantojama „Pašvērtējuma anketa”, kuras aktualizēts paraugs ir pievienots šo metodisko ieteikumu pielikumā (skatīt 1. pielikumu „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas pretendenta pašvērtējuma anketa”). Pretendenta pašvērtējuma anketā ir trīs galvenās daļas:

1. **profesionālās kompetences (zināšanas, prasmes) no profesijas standarta.** Sagatavojot anketu, šo daļu ieteicams aizpildīt profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai. Profesionālās kompetences no profesijas standarta tiešā tekstā pārnes anketā. Konsultācijas laikā pretendentam tiek izskaidrotas zināšanas un prasmes, kas ietvertas katrā profesionālajā kompetencē. Tādējādi pretendentam nodrošina izpratni par profesionālās kompetences iegūšanu gan ikdienējās mācīšanās ceļā, gan arī izglītības programmas apguves ietvaros;
2. **profesionālās kompetences pielietošana praktiskajā darbā.** Katrai profesionālajai kompetencei pretendents (vai konsultants pēc pretendenta sniegtās informācijas) ieraksta atbilstošos darba uzdevumus, ar kuriem pamatota profesionālās kompetences pielietošana darba pieredzē. Profesionālo kompetenci var pamatot ar pieredzi atsevišķu uzdevumu, kā arī atbilstošu darba tehnoloģisko procesu veikšanā. Darbā ar pretendentu konsultantam jāprot izskaidrot ne tikai profesionālās kompetences pielietojums, bet jāspēj pamatot darba drošības apsvērumi un atbilstošo sociālo prasmju (piemēram, komunikācijas prasmes) svarīgums konkrētajā profesijā;
3. **pielietošanas biežums praktiskajā darbā.** Šajā daļā pretendents (vai konsultants pēc pretendenta sniegtās informācijas) atzīmē sev atbilstošo profesionālās kompetences pielietošanas intensitātes rādītāju, kas noteikts atbilstoši *Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodikā* izstrādātajiem un aprobētajiem rādītājiem – „netiek pielietota”, „reizi mēnesī”, „reizi nedēļā”, „katru darbadienu”. Konsultantam jāpievērš uzmanība tam, lai pretendents godprātīgi apliecinātu pašvērtējuma anketā savas profesionālās kompetences pielietošanas biežumu. Tas var palīdzēt pašam pretendentam apzināties savas profesionālās kompetences līmeni.

Pretendenta pašvērtējuma anketu ieteicams aizpildīt konsultācijas laikā, klātesot konsultantam, kas pretendentam var izskaidrot aizpildāmās informācijas atbilstību un konstatēt, vai pretendents ir pareizi

sapratis profesionālās kompetences zināšanu un prasmju ietvaru. Anketu var aizpildīt konsultants pēc pretendenta mutiski sniegtās informācijas, gan arī pats pretendents konsultāciju laikā.

Pēc pretendenta pašvērtējuma anketas aizpildīšanas konsultants var norādīt uz pretendenta zināšanu un prasmju pietiekamības līmeni un to, kā nepietiekamās zināšanas un prasmes var ietekmēt pretendenta profesionālās kompetences parādīšanu eksāmenā. Tādējādi pretendenta pašvērtējuma anketa var būt pamats trūkstošo, vājāk attīstīto profesionālo kompetenču pilnveidošanai, mācoties individuāli, pieaugušo neformālās izglītības programmā vai saņemot papildu konsultācijas no attiecīgiem speciālistiem, piemēram, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas pedagogiem.

Pretendenta profesionālās kompetences stipro un vājo pušu analīze

Bezmaksas konsultācijās, izmantojot pretendenta pašvērtējuma anketu, tiek noteiktas darbā un personiskajā pieredzē iegūtās profesionālās kompetences, kas saistītas ar profesionālo kvalifikāciju. Pretendentam var ieteikt pēc konsultācijām pašam novērtēt savas profesionālās kompetences un nostiprināt pārliecību par savām zināšanām, prasmēm un iemaņām. Tādējādi pretendentu pašu iesaista savu zināšanu un prasmju novērtēšanā, kā rezultātā viņš pats pārliecinās par savu profesionālo kompetenču līmeni.

Profesijas standartā ir iekļautas profesionālās kompetences, un tās ir vajadzīgās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā un prasme zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā. Par pamatu pretendenta pašnovērtējuma tabulas izstrādei ieteicams izmantot attiecīgās profesionālās kvalifikācijas profesijas standartā noteikto profesionālo kompetenču aprakstu, bet vērtējumam var izmantot, piemēram, četru līmeņu vērtēšanas sistēmu: 1 (nepietiekami), 2 (pietiekami), 3 (labi), 4 (ļoti labi). Veicot pašnovērtējumu, pretendents gūst padziļinātu izpratni, cik lielā mērā viņam ir attīstīta katra no profesijas standartā noteiktajām profesionālajām kompetencēm.

Profesionālās kompetences (zināšanas, prasmes) no profesijas standarta	Pretendenta pašnovērtējums			
	1 (nepietiekami)	2 (pietiekami)	3 (labi)	4 (ļoti labi)
1.				
2.				
3.				
...				

Par pamatu pretendenta profesionālo kompetenču pašnovērtējumam var izmantot daļu no SVID analīzes metodes, kas ļauj noteikt analizējamā subjekta stiprās puses, vājās puses, iespējas un draudus. SVID analīzē tiek izvērtētas iekšējo (stiprās/vājās puses) un ārējo faktoru (iespējas/draudi) priekšrocības un problēmas. Pilnībā šo metodi attiecināt uz pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu nevar, bet pretendents savas profesionālās kompetences pašnovērtēšanā var izmantot iekšējos faktorus jeb stiprās un vājās puses.

Lai nostiprinātu pretendenta pārliecību par savu profesionālo kompetenču novērtējuma līmeni, pretendentam ieteicams papildus noskaidrot savas stiprās puses. Tas ļaus saprast, kas padodas vislabāk un ko varētu sasniegt, pateicoties savām spējām. Tad jāveic vājo pušu izpēte, lai varētu saprast, kādus uzdevumus nekad neizdodas paveikt pilnībā un kādas ir iespējamās sekas. Pirms sākt analīzi, rūpīgi jāapdomā, kādu darbu un uzdevumu veikšana ir apgūta pilnībā un par ko ir priekšstats, ko pretendents neprot vai nezina. Piemēram, var noderēt atbilžu sniegšana uz šādiem jautājumiem:

- Vai es pietiekamā līmenī pārzinu profesionālo terminoloģiju?
- Vai es orientējos profesijai vajadzīgajās tehnoloģijās, materiālos, normatīvajos dokumentos un darba paņēmienos?
- Kādas ir manas teorētiskās zināšanas profesijā?
- Kādas ir manas praktiskās prasmes un iemaņas?
- Vai es interesējos par jaunākajām tehnoloģijām, darba paņēmieniem, materiāliem un/vai normatīvajiem dokumentiem attiecīgajā nozarē un esmu ar tiem iepazinies?

Pierakstot atbildes uz šiem jautājumiem, pretendents var izmantot „stipro/vājo pušu” analīzes tabulu:

Stiprās pušes		Vājās pušes	
Uzskaitījums	Iespējas	Uzskaitījums	Risinājumi
1.		1.	
2.		2.	
...		...	

Pēc bezmaksas konsultācijām pretendents pašam ir jāapzinās, kādā līmenī attīstītas viņa profesionālās zināšanas, prasmes un iemaņas. Tradicionāli personas (darbinieka) kompetenci vērtē darba devēji, apkārtējie cilvēki, sadarbības partneri, sabiedrība. Noteikt un noformulēt savas stiprās un vājās pušes ir svarīgi. Tādējādi iespējams pilnvērtīgāk izprast savas kompetences līmeni. Pretendents iegūst lielāku pārliecību par savām patiesajām zināšanām un prasmēm, vienlaicīgi konstatējot trūkumus un iespējamus risinājumus. Pretendentam veicot savu profesionālo kompetenču individuālu analīzi, iespējams nonākt pie secinājuma, ka ir jāpapildina zināšanas profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas papildus konsultācijās vai pieaugušo neformālās izglītības programmās.

Profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšana

Pamatojoties uz pretendenta iesniegumu (skatīt Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumu Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci” pielikumu „Iesniegums profesionālās kompetences novērtēšanai”), veikto maksājumu par profesionālās kvalifikācijas eksāmenu un profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas vadītāja rīkojumu, pretendents organizē profesionālās kvalifikācijas eksāmenu.

Izglītības iestāde atbilstoši pretendenta iesniegumā par profesionālās kompetences novērtēšanu norādītajam organizē profesionālās kvalifikācijas eksāmenu:

- akreditētas profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības vai profesionālās tālākizglītības programmas attiecīgās profesionālās kvalifikācijas eksāmena ietvaros, ievērojot nosacījumu, ka profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu izstrādā izglītības iestāde;
- divu mēnešu laikā pēc pretendenta iesnieguma par profesionālās kompetences novērtēšanu saņemšanas dienas. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu izstrādā izglītības iestāde.

Eksaminācijas centrs pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu organizē divu mēnešu laikā pēc iesnieguma par profesionālās kompetences novērtēšanu saņemšanas dienas. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu izstrādā eksaminācijas centrs.

Organizējot pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu, jāņem vērā šādi apsvērumi:

- pretendentu nevar eksaminēt kopā ar tādiem izglītojamiem, kas kārtos centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Normatīvajā aktā¹³ norādītas profesionālās kvalifikācijas, kurās centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni kārtojami pēc arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības

¹³ Ministru kabineta 2013. gada 10. decembra noteikumu Nr. 1412 „Profesionālo kvalifikāciju saraksts, kuras iegūstot kārtojami centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni” 2. punkts: „Centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni kārtojami, iegūstot šādas profesionālās kvalifikācijas pēc arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības programmu apguves: (...)”.

apguves. Pretendents netiek uzņemts izglītības programmā kā izglītojamais, tādējādi viņš nevar kārtot centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Turklāt centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādi organizē Valsts izglītības satura centrs par valsts budžeta līdzekļiem, bet pretendents pats maksā par profesionālās kompetences novērtēšanu;

- pretendentam nevar organizēt profesionālās kompetences novērtēšanu kopā ar Eiropas struktūrfondu finansētās profesionālās izglītības programmas absolventiem, kuriem profesionālās kvalifikācijas eksāmena izmaksas netiek finansētas valsts budžeta ietvaros. Aktivitātēm, kuras finansē no Eiropas struktūrfondu, jābūt identificējamām un pilnībā nošķirtām no citām profesionālās izglītības iestādē īstenotajām aktivitātēm, lai novērstu dubultfinansējuma risku un neradītu šaubas par konkrētā Eiropas struktūrfondu finansētā projekta līdzekļu izlietojumu atbilstoši noteiktajiem mērķiem un finansēšanas nosacījumiem;
- eksaminētajam pretendentam, kas profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā ieguvis profesionālo kvalifikāciju, kopā ar profesionālās kvalifikācijas apliecību nav jāizsniedz sekmju izraksts,¹⁴ jo pretendents nav mācījies formālās izglītības programmā un nav kārtojis izglītības programmā noteiktos pārbaudījumus (nav saņēmis vērtējumu).

Sagatavojot rīkojumu par profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšanu pretendentam, ņem vērā pretendenta iesniegumā norādīto vēlmi kārtot eksāmenu noteiktā laikā. Ja pretendents iesniegumā profesionālās kompetences novērtēšanai norādījis, ka vēlas kārtot eksāmenu atbilstošās izglītības programmas profesionālās kvalifikācijas eksāmena ietvaros, kas tiek organizēts tuvākajā laikā – konkrētajā mācību gadā, tad minētajā rīkojumā norāda eksāmena datumu saskaņā ar atbilstošās izglītības programmas mācību procesa grafiku. Šajā gadījumā pretendentu jau bezmaksas konsultācijās informē par profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises datumu.

Gadījumos, kad profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija atbilstošās profesionālās pamatizglītības, arodizglītības vai profesionālās vidējās izglītības programmas ietvaros profesionālās kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas norisi saskaņā ar atbilstošās izglītības programmas mācību procesa grafiku organizē pirms kvalifikācijas prakses, bet praktisko daļu pēc kvalifikācijas prakses, pretendents ir jāinformē par šo nosacījumu. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs un datumi ir saistoši arī pretendentam.

Organizējot pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu, jāievēro saistošo organizatorisko procedūru (profesionālās kvalifikācijas eksāmena plānošanas, satura izstrādes, sagatavošanas un saskaņošanas) termiņi. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs ir jāiesniedz saskaņošanai atbilstoši normatīvajam regulējumam ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms plānotā eksāmena norises datuma.

Apkopojot profesionālās kompetences novērtēšanas institūciju pieredzi, ir konstatēta raksturīga problēmsituācija, kas saistīta ar secīgi vairāku pretendentu pieteikšanos konkrētas profesionālās kompetences novērtēšanai un viņu maksājumiem par pakalpojumu.

Piemēram, pretendents pēc bezmaksas konsultācijām profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijā iesniedz iesniegumu par profesionālās kompetences novērtēšanu un iesniegumam pievieno maksājumu apliecinājošu dokumentu. Ar dažu dienu vai nedēļas intervālu profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijā ar iesniegumu profesionālās kompetences novērtēšanai tajā pašā profesionālajā kvalifikācijā vērsas nākamais pretendents. Pirmā persona ir samaksājusi pilnu summu atbilstoši cenrādim. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija, izrādot pretimnākšanu abiem pretendentiem, vēlas organizēt profesionālās kompetences novērtēšanu vienlaicīgi abiem pretendentiem, bet pilnas summas maksājumu ir veicis pirmais pretendents.

¹⁴ Profesionālās izglītības likuma 6. panta „Profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti” septītā daļa: “Personai, kura apguvusi profesionālo kompetenci ārpus formālās izglītības sistēmas un kuras profesionālā kompetence novērtēta šajā likumā noteiktajā kārtībā un atzīta par atbilstošu pirmā, otrā vai trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesionālajā kompetencei, tiek izsniegta profesionālās kvalifikācijas apliecība.”

Šādu un līdzīgu gadījumu risināšanā ir jāievēro neformālās un ikdienējās mācīšanās novērtēšanas pamatprincipi par personas tiesībām, iesaistīto pušu pienākumiem, savstarpējās uzticības un tiesiskuma nodrošināšanu. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai darbā ar pretendentiem ir jānodrošina plānveidīga pieeja, lai neapgrūtinātu pakalpojuma administrēšanu arī tad, ja pretendentu pieteikšanās nebeidzas ar otru pretendentu, un katram nākamajam tiktu izrādīta pretimnākšana no pakalpojuma sniedzēja puses.

Saistībā ar pretendentu iesniegumiem profesionālās kompetences novērtēšanai un maksājumu apliecināšanu dokumentu iesniegšanu profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir jānodrošina **sistēmiskas plānošanas modelis** pakalpojuma sniegšanai, ievērojot šādus principus:

- **bezmaksas konsultāciju grafiks** kalpo pakalpojuma plānveidīgai īstenošanai un preventīvu darbību veikšanai. Tiek nodrošināta pretendenta vajadzību laicīga apzināšana izstrādājot individuālus rīcības plānus un sniedzot personisku atbalstu. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ieteicams izstrādāt un publiskot savā tīmekļa vietnē bezmaksas konsultāciju grafiku ilgākam laika periodam, piemēram, pusgadā;
- pēc pretendentiem sniegtajām bezmaksas konsultācijām ir jāizstrādā **rīcības plāns sadarbībai ar pretendentiem**. Tajā jāparedz normatīvajos aktos noteiktās darbības un termiņus. Lai plānotu savu darbu, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ieteicams apzināt iespējamo pretendentu skaitu. Var ieviest pretendentu pieteikumu reģistrāciju, tādējādi izvairoties no iespējamām problēmsituācijām. Paraugam piedāvāta šāda pieteikumu reģistrācijas veidlapa:

Izglītības iestādei „XXX”

Pieteikums ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanai.

Es, (vārds, uzvārds), vēlos izglītības iestādē „XXX” veikt savas ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu „YYY” profesionālajā kvalifikācijā.

Lūdzu tuvāko trīs nedēļu laikā informēt mani (kontakta informācija: dzīvesvietas adrese, elektroniskā pasta adrese, tālruņa numurs) par izglītības iestādes „XXX” plānotā profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises vietu, datumu un laiku, kā arī maksājuma summu.

Vieta, datums.

paraksts

pretendenta pieteikumā ir paredzēts **plānošanas periods** (piemēram, trīs nedēļas), kurā profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija sagatavo profesionālās kvalifikācijas eksāmena programmu, paredz profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas sastāvu un vienojas par plānotā eksāmena norises vietu, datumu un laiku, kā arī apzina citus iespējamus pretendentes;

- profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija pēc plānošanas perioda **informē apzinātos pretendentes** par profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises vietu, datumu un laiku, kā arī noteikto maksājuma summu. Pretendentes informē par termiņu (piemēram, piecas dienas), kurā ir jāiesniedz pretendenta iesniegums par profesionālās kompetences novērtēšanu un maksājumu apliecināšanu dokumentu. Noteiktajā datumā profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija fiksē to pretendentu,

kas ir iesnieguši iesniegumus un maksājumu apliecinājumus dokumentus, skaitu un gatavo rīkojumu par profesionālās kvalifikācijas eksāmena organizēšanu pretendentiem, kā arī iesniedz profesionālās kvalifikācijas eksāmena programmu saskaņošanai normatīvajos aktos noteiktajā institūcijā;

- pretendenta iesniegumu par profesionālās kompetences novērtēšanu iesniedz kopā ar maksājumu apliecinājumu dokumentu. Kamēr nav izpildīti abi nosacījumi, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija nevar sākt pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanu;
- ja pretendents nav izpildījis abus nosacījumus (iesnieguma profesionālās kompetences novērtēšanai iesniegšana un maksājuma veikšana), profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija pēc iesnieguma saņemšanas informē pretendentu par iesnieguma izvērtēšanu tikai pēc noteikto prasību izpildes. Tādējādi profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija rakstiski (uz profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas veidlapas sagatavotā dokumentā) informē pretendentu par to, ka viņam ir pienākums noteiktajā laikā (piemēram, desmit dienu laikā) veikt maksājumu par pakalpojumu un ka tikai pēc tam tiks uzsākta iesnieguma izvērtēšana. Minēto dokumentu profesionālās kompetences novērtēšanas institūcija var sagatavot un izsniegt pretendentam vienlaicīgi ar pretendenta iesnieguma profesionālās kompetences novērtēšanai saņemšanu. Izskatot personas iesniegumu, ir jāievēro iesniegumu likumā noteiktais termiņš attiecībā uz iesnieguma izskatīšanu;
- profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs ir jāiesniedz saskaņošanai normatīvajos aktos noteiktajā institūcijā vienu mēnesi pirms plānotā profesionālās kvalifikācijas eksāmena norises datuma. Tas ir būtisks faktors, kas jāņem vērā, plānojot pretendenta iesnieguma izvērtēšanas termiņu gadījumā, ja pretendents iesniegumā ir norādījis vēlmi kārtot eksāmenu divu mēnešu laikā.

Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijā ieteicams izveidot sistēmiskas plānošanas modeli ar bezmaksas konsultāciju grafiku katrai profesionālajai kvalifikācijai, kurā nodrošina profesionālās kompetences novērtēšanu. Preventīvu aktivitāšu veidā ir iespējams novērst neprognozējamās problēmsituācijas sadarbībā ar pretendentiem. Paraugam piedāvāts šāds grafiks pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanai konkrētā profesionālajā kvalifikācijā divu mēnešu laikā:

1. grafiks. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas un pretendentu darbības atbilstoši bezmaksas konsultāciju grafikam.

Institūcija sniedz konsultācijas un vienojas par sadarbību ar pretendentu	→	1.	Pirmais mēnesis – plānošanas periods	Konsultāciju diena	←	Pirmais pretendents saņem konsultācijas un iesniedz pieteikumu profesionālās kompetences novērtēšanai	
		2.					
		3.					
	PKE saturs izstrāde, PKE datuma noteikšana, PKE komisijas izveide			4.			
				5.			
				6.			
				7.			
Institūcija sniedz konsultācijas un vienojas par sadarbību ar pretendentu	→	8.		Konsultāciju diena	←	Otrais pretendents saņem konsultācijas un iesniedz pieteikumu profesionālās kompetences novērtēšanai	
		9.					
		10.					
		11.					
		12.					
		13.					
		14.					
Institūcija sniedz konsultācijas un vienojas par sadarbību ar pretendentu	→	15.		Konsultāciju diena	←	Trešais pretendents saņem konsultācijas un iesniedz pieteikumu profesionālās kompetences novērtēšanai	
		16.					
		17.					
	Pretendentu informēšana par PKE datumu un laiku. Informē pretendentus par termiņu, kurā jāiesniedz: 1) iesniegums par profesionālās kompetences novērtēšanu; 2) maksājumu apliecināošs dokuments			18.			
				19.			
				20.			
				21.			
Rikojums par profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanu pretendentiem	→	22.		Konsultāciju diena	←	Pretendenti iesniedz: 1) iesniegumu par profesionālās kompetences novērtēšanu; 2) maksājumu apliecināošu dokumentu	
		23.					
		24.			←		
		25.			←		
PKE saturs iesniegšana saskaņošanai VISK vai LNKK	→	26.					
		27.					
		28.					
	→	29.	Konsultāciju diena				
		30.					
PKE saturs iesniegšana saskaņošanai VISK vai LNKK	→	1.	Otrais mēnesis				
		2.					
		3.					
		4.					
		5.					
		6.		Konsultāciju diena			
		7.					
		8.					
		9.					
		10.					
		11.					
		12.					
		13.		Konsultāciju diena			
		14.					
	15.						
	16.						
	17.						
	18.						
	19.						
	20.	Konsultāciju diena					
	21.						
	22.						
	23.						
	24.						
	25.						
	26.						
Institūcija organizē PKE pretendentiem un izsniedz profesionālās kvalifikācijas apliecību		27.	Konsultāciju diena		Pretendenti ierodas kārtot PKE		
	→	28.					
	→	29.		←			
	→	30.					

Tā kā ne vienmēr var prognozēt to pretendentu skaitu, kas vēlas izmantot profesionālās kompetences novērtēšanu, izglītības iestādei vai eksaminācijas centram savlaicīgi jāplāno gan profesionālās kvalifikācijas apliecību nodrošinājums, gan bezmaksas konsultāciju laiks un apjoms.

Maksa par profesionālās kompetences novērtēšanu

Ministru kabineta 2013. gada 10. septembra noteikumos Nr. 791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cenrādis” noteikta maksa pretendentam par profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtošānu izglītības tematisko jomu izglītības programmu grupās.

Maksājumu par pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu var veikt gan pats pretendents, gan cita fiziska vai juridiska persona (darba devējs, arodbiedrība u.c.). Maksājuma uzdevumā obligāti jānorāda informācija, par ko tiek veikts maksājums (par profesionālās kvalifikācijas eksāmenu), kā arī tās personas vārds, uzvārds un personas kods, kura veic maksājumu vai par kuru tiek veikts maksājums.

Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijas kompetence

Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodikā kā viens no neformālās izglītības atzīšanas un novērtēšanas ieviešanas priekšnoteikumiem ir profesionālās kompetences novērtēšanas ekspertu sagatavošana. Efektīva profesionālās kompetences novērtēšanas procesa norise ir atkarīga no konsultanta un profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas profesionālās sadarbības. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas objektīva pieeja pretendentu novērtēšanas procesam var būt izšķirošs faktors profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātu kvalitātei un uzticamībai. Katrs vērtēšanas process ir unikāls, jo tiek nodrošināta individuāla pieeja pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanā. Šāda mijiedarbība starp profesionāļiem vērtēšanā var sniegt ievērojamu ieguldījumu personu attīstībā un visas sistēmas darbības lietderīgumā. Neobjektīva vērtējuma cēlonis var būt pašu vērtētāju nepietiekama kompetence. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas izveide ir darbību kopums, kurā ietilpst labāko speciālistu apzināšana, ekspertu atlase, apmācība, kvalifikācijas paaugstināšana, motivēšana un darbības organizēšana. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ieteicams papildus veikt profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas sastāva kompetences izvērtējumu, pievēršot uzmanību:

- komisijas sastāva dalībai profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādē;
- komisijas sastāva pieredzei darbā attiecīgās profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijās;
- komisijas sastāva zināšanām par attiecīgās nozares normatīvajiem aktiem.

Projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros kvalitātes dienests sadarbībā ar Nozaru ekspertu padomēm (NEP) no 2012. gada līdz 2015. gadam veica nozaru ekspertu piesaisti darbam profesionālās izglītības akreditācijas ekspertu komisijās. Nozaru ekspertus kursus apmācīja darbam profesionālās izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes novērtēšanas (akreditācijas) ekspertu komisijās. Tika izveidots arī profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas ekspertu reģistrs, kas ir publiskots projekta ietvaros izveidotajā tīmekļa vietnē.¹⁵

¹⁵ Profesionālās izglītības akreditācijas ekspertu reģistrs pieejams interneta tīmekļa vietnē www.nozaruekspertupadomes.lv

Profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātu analīze

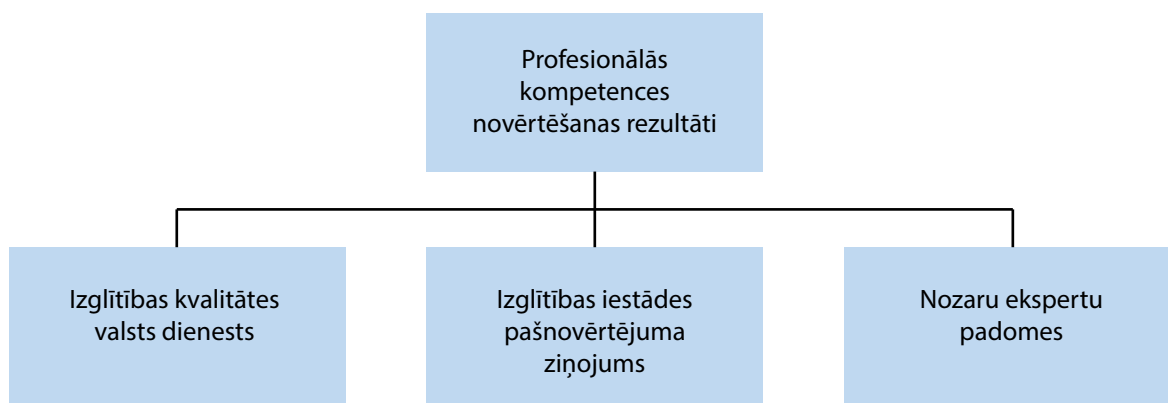
Profesionālās kompetences novērtēšanas rezultāta galvenais rādītājs ir persona, kas ieguvusi profesionālās kvalifikācijas apliecināšu dokumentu. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas ieguldītā darba rezultatīvais rādītājs ir pretendenta pārliecība par objektīvi nodrošinātu profesionālās kompetences novērtēšanu. Sabiedrības uzticēšanās kvalitatīvam profesionālās kompetences novērtēšanas procesam paaugstina arī profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas prestižu. Uzkrātā pieredze darbā ar pretendentiem palīdz noteikt, kādi uzlabojumi ir vajadzīgi, organizējot profesionālās kompetences novērtēšanas procesu un novēršot problēmsituācijas turpmāk. Svarīga ir profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātīvo rādītāju periodiska analīze, kuras veikšanai piedāvāta šāda tabula:

Kritērijs	Rezultāts
1. To pretendentu skaits, kas ir vai nav ieguvuši konkrētu profesionālo kvalifikāciju	Pretendentu skaita dinamika Iegūtās profesionālās kvalifikācijas To pretendentu skaitliskās un proporcionālās attiecības, kas ir vai nav ieguvuši profesionālās kvalifikāciju
2. Pretendentu vecums	Pretendentu iedalījums pa vecuma grupām
3. Bezmaksas konsultāciju nodrošinājums	Konsultāciju skaits Konsultāciju kvalitāte Konsultāciju plānošana un dokumentēšana
4. Papildu konsultāciju un mācīšanās nodrošinājums	Tēmas aktualitāte darba vidē Neformālās izglītības programmas Formālās izglītības programmu aktualizēšanas pasākumu plānošana
5. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultātu analīze	Teorētisko zināšanu vērtējums Prasmju vērtējums

Pilnveidojot nacionālās kvalitātes novērtēšanas sistēmu, ir paredzēts tajā iekļaut Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā (EQAVET) indikatorus, kuru piemērošana ļaus paaugstināt formālās izglītības kvalitātes monitoringa efektivitāti. Tā kā atsevišķi EQAVET indikatori (piemēram, absolventu nodarbinātība, apgūto prasmju izmantošana darba vietā, profesionālās izglītības pieejamības veicināšana) ir saistoši arī profesionālās kompetences novērtēšanas procesa nodrošinātājiem, ieteicams izglītības iestāžu un eksamināciju centru pašnovērtējuma ziņojumā atspoguļot informāciju par pretendentiem, kas profesionālo kvalifikāciju ieguvuši profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā, kā arī profesionālās kompetences novērtēšanas procesa nodrošinājuma aprakstu un novērtējumu. Gan formālās izglītības absolventi, gan arī personas, kas izmantojušas profesionālās kompetences novērtēšanas pakalpojumu, ir kvalitātes rādītājs mācīšanās laikā sasniegtajiem rezultātiem. Ieteicams vismaz pēc viena gada apzināt profesionālo kvalifikāciju ieguvušo personu nodarbinātību attiecīgajā nozarē. Vēlams iegūt arī minēto personu darba devēju novērtējumu tam, kā iegūtā profesionālā kvalifikācija motivējusi personu turpmāko profesionālo izaugsmi.

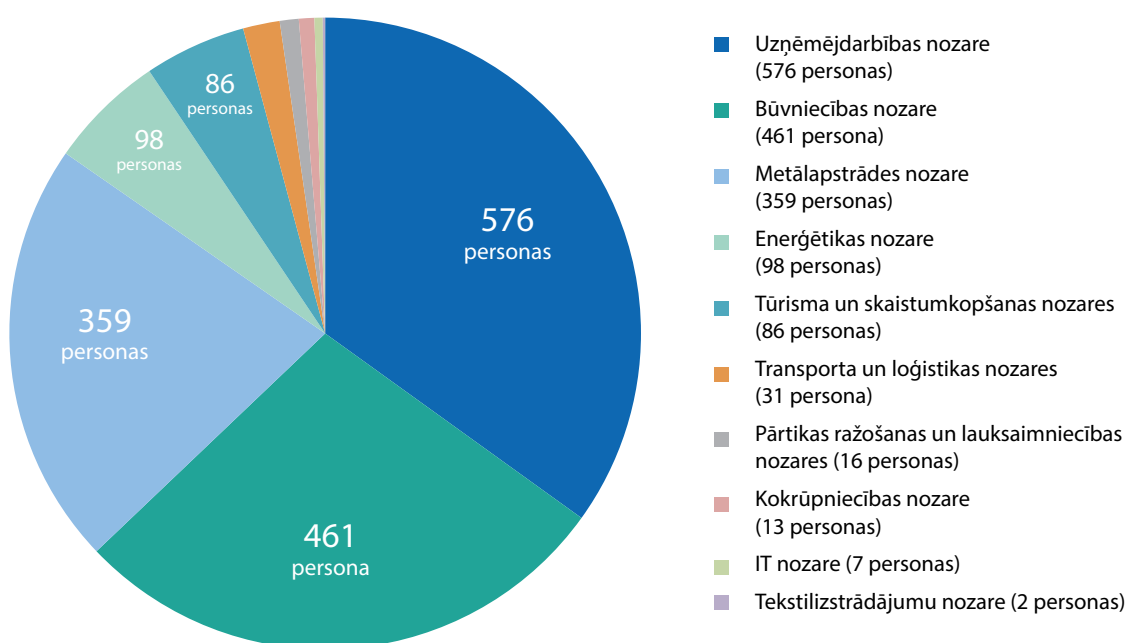
Lai nodrošinātu profesionālās kompetences novērtēšanas tiesiskumu, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijai ir pienākums kvalitātes dienestā iesniegt:

- informāciju par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanu (atbilstīgi deleģēšanas līgumā noteiktajam – iesniedz kvalitātes dienestā 10 dienas **pirms** plānotā eksāmena datuma, skatīt 2. pielikumā);
- informāciju par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem (atbilstīgi deleģēšanas līgumā noteiktajam – iesniedz kvalitātes dienestā 10 dienu laikā **pēc** eksāmena norises datuma, skatīt 3. pielikumā);
- rakstveida ziņojumu par profesionālās kompetences novērtēšanu, tostarp par pretendentiem sniegtajām konsultācijām, to skaitu, datumu, norises vietu, ilgumu un saturu (atbilstīgi deleģēšanas līgumā noteiktajam – iesniedz kvalitātes dienestā katru gadu līdz 15. janvārim).

4. attēls. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas informācija par profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem.

Ņemot vērā profesionālās kompetences novērtēšanas procesā ieinteresēto darba devēju pārstāvju un darbaņēmēju organizāciju iniciatīvu attiecībā uz nodarbināto personu kvalifikācijas paaugstināšanu un profesionālās kompetences novērtēšanu, jānodrošina informācijas apmaiņa starp profesionālās kompetences novērtēšanā ieinteresētajām institūcijām (skatīt 4. attēlu). Tas īstenojams, regulāri informējot darba devēju organizācijas un apvienības, kā arī arodbiedrības par profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem attiecīgajās nozarēs. Piesaistot pretendētus, jāveido sadarbība ar NEP un jāsniedz tām informācija par profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem konkrētajās profesionālajās kvalifikācijās. Apkopojot profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā iegūto profesionālo kvalifikāciju skaitu un to sadalījumu pa nozarēm, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas var radīt jaunu pamatu diskusijām ar sadarbības partneriem par cēloņiem un iemesliem saistībā ar nodarbināto personu motivāciju novērtēt profesionālo kompetenci. Piemēram, kvalitātes dienests veido un uztur datubāzi par personām, kas saņēmušas valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecināšu dokumentu. Šī informācija ļauj Latvijas mērogā apkopot datus par profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā iegūto profesionālo kvalifikāciju sadalījumu pa nozarēm (skatīt 5. attēlu). Arī profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām ir ieteicams veikt šādu rezultātīvo rādītāju analīzi, ar ko periodiski iepazīstina sadarbības partnerus.

5. attēls. Profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā no 2011. gada līdz 2014. gadam iegūto profesionālo kvalifikāciju sadalījums pa nozarēm.

Nobeigums

CEDEFOP 2015. gada 23. decembra Eiropas pamatnostādnēs neformālās un ikdienējās izglītības novērtēšanai¹⁶ ir piedāvāti desmit secīgi soļi, kas nodrošina neformālās izglītības atzišanas un novērtēšanas sistēmiska procesa ieviešanu un īstenošanu. Sasaistot tos ar Latvijas pieredzi profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanā un īstenošanā, varam konstatēt sasniegtos rezultātus un noteikt jaunus izaicinājumus nākotnei.

1. solis. Noteikt mērķi neformālās izglītības atzišanas sistēmiska procesa ieviešanai.

Kopš 2011. gada Latvijā ir ieviesta un normatīvajos aktos noteikta procedūra profesionālās kompetences novērtēšanai, kuras mērķis ir pirmā, otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa profesionālās kvalifikācijas apliecinoša dokumenta ieguve.

2. solis. Precizēt ieceres atbilstību iedzīvotāju interesēm.

2007. gadā izstrādātā *Neformālās izglītības atzišanas un prasmju novērtēšanas metodika* piedāvāja divus modeļus pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanai, kuros paredzēta pretendenta neformālās izglītības ceļā apgūtās profesionālās kompetences apliecinājuma iegūšana. 2009.–2010. gadā izstrādājot normatīvo regulējumu profesionālās kompetences novērtēšanai, par pamatu procedūrai un sasniedzamajam mērķim pieņēma darba devēju viedokli un ieinteresētību attiecībā uz pretendentiem ieviest iespējami liberālu procedūru.

3. solis. Pārlicināties, ka procesa vadība un konsultācijas tiek koordinētas, tās ir mērķtiecīgas un atbilstošas.

Profesionālās kompetences novērtēšanas koordinējošā institūcija ir kvalitātes dienests, kas veic valsts pārvaldes uzdevuma – profesionālās kompetences novērtēšanas – deleģēšanu akreditētām izglītības iestādēm un akreditētiem eksaminācijas centriem. Deleģēšanas nosacījumi izstrādāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un tajos paredzēts profesionālās kompetences novērtēšanas procesa monitorings, tostarp rezultatīvo rādītāju apkopošana un analīze, kā arī procesa uzraudzības nodrošināšana.

4. solis. Veikt pasākumus, lai koordinētu attiecīgās ieinteresētās personas, kā arī novērstu sadrumstalotību un nodrošinātu saskaņotu pieeju.

Vienotas pieejas un izpratnes veicināšanai ir izstrādāti šie metodiskie ieteikumi, kas ir pamatoti ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Profesionālās kompetences novērtēšanas procesā iesaistīto pušu sadarbība ir jāturpina, ieviešot sistēmiskas plānošanas modeļus kvalitātes nodrošināšanai un efektivitātes paaugstināšanai.

5. solis. Nodrošināt procesa pazīstamību un ilgtspēju, atbilstību nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūrai.

Kvalitātes dienests kā koordinējoša institūcija pārrauga un popularizē profesionālās kompetences novērtēšanas procesu valsts līmenī, savukārt, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas un NEP veicina minētā procesa pazīstamību nozaru līmenī. Profesiju standarti ir pazīstami darba vidē, un darba devēji seko normatīvo aktu prasībām attiecībā uz kvalificētu speciālistu nodarbinātību. Iesaistītajām pusēm ir jāturpina informēt sabiedrību par profesionālās kompetences novērtēšanas iespējām tajās nozarēs, kurās ir liels nekvalificētu darbinieku īpatsvars.

¹⁶ European guidelines for validating non-formal and informal learning. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 104, Cedefop, 2015, 52 lp.

6. solis. Stiprināt procesa vērtību un vērtēšanas rezultātu samērojamību ar tādiem pašiem vai līdzvērtīgiem formālās izglītības standartiem.

Pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanai organizē profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, kura norise un saturs ir līdzīgs formālās izglītības absolventiem organizētajam eksāmenam. Apliecinot savas profesionālās kompetences atbilstību profesijas standartā noteiktajam, pretendents iegūst valsts atzītu profesionālās kvalifikācijas apliecināšu dokumentu. Tādējādi tiek nodrošināta profesionālās kompetences novērtēšanas kvalitātes atbilstība formālās izglītības sasniedzamo rezultātu kvalitātes prasībām.

7. solis. Stiprināt uzticību un ticamību neformālās izglītības atzīšanai, saistot to ar kvalitātes nodrošināšanas nosacījumiem.

Profesionālās kompetences novērtēšanas īstenotājiem ir noteikta kvalitātes novērtējuma prasība – akreditācija. Tas ir apliecinājums profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas spējai nodrošināt profesionālās kompetences novērtēšanas procesa kvalitatīvu izpildi. Deleģēšanas nosacījumi ir izstrādāti, ievērojot profesionālās kompetences novērtēšanas procesā iesaistīto pušu pienākumus un atbildību. Turpmākajā darbībā ir jāsekmē profesionālās kompetences novērtēšanas procesa sistēmiskas plānošanas modeļa ieviešana un efektivitātes uzlabošana ar mērķi darba devēju vidē un sabiedrībā vairot uzticamību procesam. Izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumā ir jāiekļauj arī profesionālās kompetences novērtēšanas rezultatīvie rādītāji (konsultācijas, organizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu skaits, statistika par pretendentiem, kas ieguvuši profesionālās kvalifikācijas apliecību).

8. solis. Veikt pasākumus profesionālās kompetences novērtēšanas īstenotāju atbalstam.

Vienotas izpratnes un attieksmes veicināšanai profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām organizē pieredzes apmaiņas seminārus. Regulāri tiek nodrošinātas konsultācijas un meklēti risinājumi tām problēmsituācijām, ar kurām ikdienā saskaras profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas. Pretendentu piesaistē ir izveidota sadarbība ar NEP. Jāturpina darbs, lai piesaistītu un tālāk izglītotu kompetentus nozaru ekspertus, kas piedalās profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijās.

9. solis. Sistemātiski izvērtēt to, kā procesu piemēro dažādās nozarēs, kā arī starpnozaru telpā.

Kvalitātes dienests apkopo informāciju par profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā iegūtajām profesionālajām kvalifikācijām un sniedz informāciju NEP. Šī aktivitāte jāturpina attīstīt regulāras informācijas apmaiņas veidā starp profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām un NEP, veidojot pamatu jaunām diskusijām par profesionālās kompetences novērtēšanas efektivitātes paaugstināšanu konkrētās profesionālajās kvalifikācijās.

10. solis. Precizēt rīkus un instrumentus, kas izmantojami identifikācijai, dokumentācijai un mācīšanās rezultātu novērtēšanai.

Atsevišķos gadījumos bezmaksas konsultācijās ir konstatēta nepieciešamība papildus pārliecināties par pretendenta profesionālās kompetences iegūvi mācību vai praktiskā darba pieredzes ceļā. Izmantojot šajos metodiskajos ieteikumos piedāvātos instrumentus darbam ar pretendentu (piemēram, pretendenta pašvērtējuma anketu) un nodrošinot procesa plānveidīgu īstenošanu, iespējams noteikt pretendenta profesionālās kompetences un iegūt viņa apliecinājumu par šo kompetenču apguvi.

Šo metodisko ieteikumu izstrādē būtisku ieguldījumu ir devusi profesionālās kompetences novērtēšanas institūciju pieredze profesionālās kompetences novērtēšanas procesa īstenošanā. Daudzu procedūras jautājumu risināšanā ir izveidota laba sadarbība starp kvalitātes dienestu, izglītības iestādēm un NEP, ko var raksturot ar kopīgi ieguldītā darba vadmotīvu: „Mēs būvējam ceļu, to ejot”. Uzkrātā pieredze arī nākotnē kalpos par pamatu profesionālās kompetences novērtēšanas galveno pamatprincipu ievērošanai un kvalitatīva procesa nodrošināšanai.

Pateicamies izglītības iestādēm par ieguldīto darbu profesionālās kompetences novērtēšanas procesa pilnveidošanā un attīstībā, kā arī metodisko ieteikumu satura izveidē!

Pateicamies NEP par ieguldīto darbu profesionālās kompetences novērtēšanas procesa popularizēšanā, pretendentu piesaistē un sadarbības ar profesionālās izglītības iestādēm stiprināšanā!

Izmantotie avoti

1. Eiropas Padomes ieteikums (2012. gada 20. decembris) par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis 2012/C398/01., 22.12.2012., 5 lp.
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.398.01.0001.01.LAV
2. Eiropas parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1444383024752&uri=CELEX:32006H0962>
3. Danielle Colardyn, Jens Bjørnåvold The learning continuity: European inventory on validating non-formal and informal learning. – European Centre for the Development of Vocational Training, 2005, 159 lp.
4. Manuel Souto Otero, Jo Hawley and Anne-Mari Nevala (eds). European inventory on validation of informal and non-formal learning: 2007 update: a final report to DG Education and Culture of the European Commission. Birmingham: Ecotec, 2008.
5. Council Conclusion on Common European principles for the identification and validation of non-formal and informal learning., 2004, 6 lp.
http://www2.cedefop.europa.eu/etv/Information_resources/EuropeanInventory/publications/principles/validation2004_en.pdf
6. European guidelines for validating non-formal and informal learning. - European Centre for the Development of Vocational Training, 2009, 86 lp.
7. Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzišana Latvijā. – Rīga, Latvijas Nacionālā bibliotēka, ES Projekts „Integrēta neformālās izglītības rezultātu atzišanas sistēma: Nacionālā sadarbības tīkla izveide”, 2013, 56 lp.
8. European guidelines for validating non-formal and informal learning. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 104, Cedefop, 2015, 52 lp.
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3073>
9. Neformālās izglītības atzišanas un prasmju novērtēšanas metodika // „Nacionālās programmas projekts „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai”. – Rīga, Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija, 2007, 43 lp.
10. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādes metodika // „Nacionālās programmas projekts „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai”. – Rīga, Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija, 2007, 82 lp.
11. Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”
<http://likumi.lv/doc.php?id=226788>
12. Ministru kabineta 2013. gada 10. septembra noteikumi Nr. 791 „Profesionālās izglītības iestāžu un eksaminācijas centru maksas pakalpojumu cenrādīs”
<http://likumi.lv/doc.php?id=259780>
13. Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumi Nr. 662 „Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās”
<http://likumi.lv/doc.php?id=235206>

14. Ministru kabineta 2005. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 451 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinājoši dokumenti”
<http://likumi.lv/doc.php?id=111580>
15. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam (Saeimas paziņojums 2014. gada 22. maijā)
<http://likumi.lv/doc.php?id=266406>
16. Eiropas Padomes ieteikums (2011. gada 28. jūnijs) par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis 2011/C 191/01)
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2011.191.01.0001.01.LAV
17. Eiropas Padomes secinājumi (2009. gada 12. maijs) par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā („ET 2020”) (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis 2009/C 119/02)
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009XG0528(01))
18. Padomes un Padomē sanākušo Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par neformālās un dzīves izglītības nozīmes atzīšanu Eiropas jaunatnes jomā (2006/C 168/01)
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:42006X0720\(01\)&rid=1](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:42006X0720(01)&rid=1)

1. attēls. Mācīšanās veidi (Danielle Colardyn, Jens Bjørnåvold. The learning continuity: European inventory on validating non-formal and informal learning. – European Centre for the Development of Vocational Training, 2005, 22. lpp.)

2. attēls. No 2011. gada līdz 2014. gadam profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā profesionālo kvalifikāciju ieguvušo personu skaita dinamika atbilstoši vecuma grupām (informācija apkopota no Izglītības kvalitātes valsts dienesta reģistra par personām, kuras ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā saņēmušas valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu)

5. attēls. Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā no 2011. gada līdz 2014. gadam iegūto profesionālo kvalifikāciju sadalījums pa nozarēm (informācija apkopota no Izglītības kvalitātes valsts dienesta reģistra par personām, kuras ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā saņēmušas valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu; profesiju sadalījumam izmantotas nozaru profesiju kartes no: www.nozaruekspertupadomes.lv)

1. tabula. Pretendentu iepriekš iegūtā izglītība un kvalifikācija (informācija apkopota no Izglītības kvalitātes valsts dienesta 2014.–2015. gadā veiktajām 53 pretendentu aptaujas anketām par profesionālās kompetences novērtēšanu)

Pielikumi

1. pielikums. Pretendenta pašvērtējuma anketa
2. pielikums. Informācija par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanu
3. pielikums. Informācija par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem

1. pielikums

Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas
PRETENDENTA PAŠVĒRTĒJUMA ANKETA

PRETENDENTA VĀRDS, UZVĀRDS: _____

PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA: _____

ANKETAS AIZPILDĪŠANAS VIETA: _____ DATUMS: _____

Profesionālās kompetences (zināšanas, prasmes) no profesijas standarta	PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PIELIETOŠANA PRAKTISKAJĀ DARBĀ – darba uzdevumi, tehnoloģijas		Pielietošanas biežums praktiskajā darbā (atzīmēt vienu atbilstošo ar X)		
	Netiek pielietota	Reizi mēnesī	Reizi nedēļā	Katru darba dienu	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
...					

Pretendenta paraksts _____
 (paraksta atšifrējums)

Anketētāja paraksts _____
 (paraksta atšifrējums)

2.pielikums.

Informācija par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas organizēšanu (iesniegšanai kvalitatē dienestā 10 dienas **pirms** plānotā eksāmena).

Nr. p.k.	INFORMĀCIJA PAR PRETENDENTĒM			INFORMĀCIJA PAR PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS EKSĀMENA ORGANIZĒŠANU		
	VĀRDS	UZVĀRDS	PERSONAS KODS	PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA	PLĀNOTĀ PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS EKSĀMENA NORISES VIETAS ADRESE UN DATUMS	IZGLĪTĪBAS IESTĀDES / EKSĀMINĀCIJAS CENTRA NOSAUKUMS

3.pielikums.

Informācija par pretendentu profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātiem (iesniegšanai kvalitatē dienestā 10 dienu laikā **pēc** eksāmena norises).

Nr. p.k.	INFORMĀCIJA PAR PERSONĀM, KURAS SANĒMUŠĀS PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS APLIECĪBU			INFORMĀCIJA PAR PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS EKSĀMENA DOKUMENTĀCIJU					INFORMĀCIJA PAR INSTITUCIJU, KAS NOVĒRTĒJUŠI PROFESIONĀLO KOMPETENCI
	VĀRDS	UZVĀRDS	PERSONAS KODS	PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES NOVĒRTĒŠANAS PROTOKOLA NUMURS	PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES NOVĒRTĒŠANAS PROTOKOLA DATUMS	PIEKĪRTĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA	IZSNIEGTĀ PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS DOKUMENTA NUMURS	PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS DOKUMENTA IZSNIEGŠANAS DATUMS	

